

Tallinna eelarvestrateegia aastateks 2022–2025

Tallinna eelarvestrateegia sisu ja koostamise õiguslikud alused

Tallinna eelarvestrateegia on linna arengudokument, milles kavandatakse linna arengustrateegia eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste finantseerimine. Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada linna finantsiline jätkusuutlikkus keskpikas raamistikus ning toetada linna arengustrateegia tegevusvaldkondade eesmärkide elluviimise tulemuslikkust.

Tallinna eelarvestrateegia sihtrühmad on linna juhtkond, linna ametiasutused, valitsusasutused, reitinguagentuurid ja audiitorid, krediidiasutused ja avalikkus.

Eelarvestrateegias kui linna lähiaastate finantsplaanis käsitletakse linna eelseisva 4–5 aasta rahalisi võimalusi, lähtudes selle koostamise ajal teada olevatest asjaoludest ja mõjuritest. Linna tuludele, kulutustele ja finantsvõimekusele avaldavad suurt mõju välistegurid, millest tähtsamad on üldise majanduskeskkonna muutused ning riigi eelarvepoliitilised valikud. Seetõttu uuendatakse eelarvestrateegiat vähemalt üle ühe aasta, täpsustades eelseisvate aastate kavasid ning täiendades eelarvestrateegiat 1–2-aastase prognoosi võrra. Nii kohandatakse linna keskpika ajavahemiku plaane majandus- ja õiguskeskkonna ning linna arengueesmärkide muutumisest lähtudes.

Eelarvestrateegia võetakse aluseks linna eelseisvate aastate eelarvete koostamisel, sihtotstarbeliste toetuste taotlemisel ja ka linna valitseva mõju all olevate äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute finantstegevuse suunamisel. Eelarvestrateegia alusel määratakse linna ametiasutuste haldusalade tulude sihttasemed ja iga-aastased kulutuste piirmäärad.

Eelarvestrateegia annab linna juhtkonnale ja ametiasutustele vajalikud lähteandmed linna tegevusvaldkondade arengu kujundamiseks eelseisvatel aastatel ja kulutuste kavandamiseks selliselt, et areng ja majandamistegevus oleksid jätkusuutlikud ning vastavuses linna tegelike võimalustega. Eelarvestrateegia annab linlastele ülevaate linna arengusuundadest ja tagab kindlustunde ka linna koostööpartneritele. Reitinguagentuurid ja krediidiasutused saavad linna eelarvestrateegiast lähteandmeid linna finantsvõimekuse hindamiseks. Valitsusasutused kasutavad linna eelarvestrateegias esitatud teavet linna finantsmajandusliku tegevuse seireks. Rahandusministeerium jälgib eelarvestrateegia alusel kavandatavaid muutusi linna ja tema arvestusüksuse netovõlakoormuses ja põhitegevuse tulemis. Avalikkus saab eelarvestrateegiast teavet linna arengusuundade ja -võimaluste kohta, sh kavandatavate tulude, kulude, investeeringute ja võlakohustuste muutuse kohta.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi *KOFS*) § 20 lõike 1 järgi koostatakse eelarvestrateegia arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks. Eelarvestrateegias tuleb esitada kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, samuti eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, tähtsamad investeeringutega seotud tegevused, investeeringute kogumaksumuse prognoos ja võimalikud finantseerimisallikad, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus, informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksu määrade muudatustest. Lisaks kohaliku omavalitsuse üksuse enda andmestikule peab seaduse kohaselt andma eelarvestrateegias ülevaate ka kohaliku omavalitsuse üksuse ja temast sõltuvate üksuste¹ majandusolukorrast, sh avaldama arvnäitajad, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse määra arvutamiseks. Samuti tuleb avaldada kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle arvestusüksuse² põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormus eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav põhitegevuse tulemi ja

¹ Raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksuselt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

² Kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus.

netovõlakkoormus iga aasta lõpu seisuga. Strateegias võib lisaks avaldada ka muud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise korraldamiseks olulist teavet.

1. Linna majandusliku olukorra analüüs

Makromajanduse ülevaade

Üldine majanduskeskkond

Eesti sisemajanduse koguprodukt kahanes 2020. aastal 2019. aastaga võrreldes 2,9% COVID-19 viiruse levikust tingitud liikumis- ja reisipiirangute tõttu. Rahandusministeeriumi hinnangul on kohalike piirangute vähesus, naaberriikide majanduse vastupidavus ja riiklikud toetusmeetmed aidanud Eesti majandusel tervikuna majanduslangusega suhteliselt hästi toime tulla. Kriisi esimestel kuudel oli ettevõtetele suureks abiks ka töötasu hüvitamise meede. Eesti 2020. aasta majanduslangus (−2,9%) oli kaks korda väiksem kui Euroopa Liidus (EL) keskmiselt ja jäi sarnaselt teiste riikidega esialgu prognoositust väiksemaks.

Rahandusministeeriumi analüüsi kohaselt kaotas Eesti majandus 2020. aastal piiriüleste liikumispiirangute tõttu umbes 1,3 mld eurot turismitulu. Turismivaldkonna taastumine võtab aega ja sõltub piiriüleste piirangute leevenemise tempost. Kuigi suurima osakaaluga oli Eesti eelmise aasta majanduslanguses tööstus, kosus see aasta jooksul jõudsalt seoses globaalse nõudluse taastumisega.

Eesti majandus tervikuna kasvas 2021. aasta esimeses kvartalis aastatagusega võrreldes 5,4%. Kiire majanduskasvu taga on siinsed suhteliselt vähesed äritegevuse ja liikumise piirangud teiste ELi riikidega võrreldes, majanduse hea kohandumisvõime ja valitsussektori stabiliseeriv tegevus eriti tervishoiusektori kaudu. Esimeses kvartalis toetasid majandust lisaks avaliku sektori tegevusaladele veel traditsiooniliselt info- ja side-, kinnisvara- ja finantssektor. Konjunkturiindikaatorid näitavad kiiret kindlustunde paranemist ka tööstuses ja ehituses, samas kui tarbijad on küsitluste põhjal endiselt ettevaatlikud.

Samas annab majanduskasvu näitajaga võrreldes teistsuguse pildi registreeritud töötuse statistika, mille järgi on mai lõpu seisuga Töötukassas arvel 53 tuhat töötut ehk 23 tuhat inimest enam kui kaks aastat tagasi ja pea kolm tuhat rohkem kui aasta tagasi. Seetõttu on ka Tallinna linn hoidnud oma finantsprognooside koostamisel pigem konservatiivset joont. Olulisemad majandusnäitajad ja prognoosid, mis on käesoleva eelarvestrateegia koostamise aluseks, on toodud tabelis 1.

Linna eelolevate aastate finantspositsiooni seisukohalt on jätkuvalt kriitilise tähtsusega tulumaksutulu ja selle laekumine, mis on otseselt seotud majanduses, eelkõige töajõuturul, toimuvate protsessidega. Rahandusministeeriumi hinnangul kasvavad töötajate palgatulud 2021. aastal 3,9%. Rahandusministeerium toob esile, et tööturg sattus selles kriisis tugeva löögi alla, kuid kiiresti väljatöötatud töötasu hüvitise tugimeede hoidis ära eelmise kriisiga sarnase massiliste koondamiste laine. Kriisi tõttu kadus ligikaudu 20 tuhat töökohta, millest osa on aga praeguseks taastunud. Eriolukorra algusest alates on registreeritud töötute arv suurenenud ligikaudu 13 tuhande inimese võrra ning ületanud 7% taseme. Kriisi mõjul aeglustus palgakasv pea kõigis tegevusalades ning jäi 2020. aastal 2,9% tasemele. Rahandusministeeriumi hinnangul näitas tööturg kriisis paindlikkust, mis väljendus töötuse kiires kasvus, samas kui keskmise palga kasv aeglustus vaid ajutiselt. Vaatamata palgatoetusele reageeris Eesti tööturg kiiresti. Töajõudu vabanes pea kõigil erasektori tegevusaladel, välja arvatud info-, side- ja finantssektoris, kuid konkurentsituult enim kannatas majutus ja toitlustus, mis on kaotanud kolmandiku kriisieelsetest töökohtadest. Ekspordist sõltuvas tööstuses on hõive langus taandumas, kuid turiste teenindav sektor jääb veel mõneks ajaks nõrgaks. Majanduse ja piiride avanedes hakkab prognooside kohaselt töötus Eestis vähenema alates kolmandast kvartalist, kuid ei jõua oma kriisieelsele madalale 4% tasemele ka 2025. aastaks. Töötuse ulatuslikust suurenemisest olenemata langes keskmine palk vaid kõige enam kannatanud tegevusaladel ning keskmise palga kasv sellel ja järgmisel aastal kiireneb.

Tabel 1. Eesti majandusnäitajad aastatel 2020–2025 (allikas: Rahandusministeeriumi majandusprognoos 05.04.2021)

Majandusnäitaja	2020 tegelik	2021 prognoos	2022 prognoos	2023 prognoos	2024 prognoos	2025 prognoos
Reaalse SKP aastakasv %	-2,9	2,5	4,8	3,2	3,1	2,9
Tööpuudus %	6,8	8	7,3	6,6	6,2	6
Inflatsioon %	-0,4	2	2,1	2	1,9	1,9
Palgakasv %	2,9	3,9	5,6	5,1	4,9	4,7
Eratarbimise reaalkasv %	-2,5	1,3	4	2,3	2,2	2
Eratarbimise osakaal SKPs %	47,5	46,8	46,5	46,1	45,7	45,4
Valitsussektori:						
tulud kokku mln €	10 928	11 883	12 210	12 919	13 363	13 810
kulud kokku mln €	12 233	13 606	13 441	13 922	14 172	14 469
ülejääk/puudujääk mln €	-1305	-1723	-1231	-1003	-809	-659
nominaalne eelarvepositsioon (% SKPst)	-4,8	-6	-4	-3,1	-2,4	-1,9

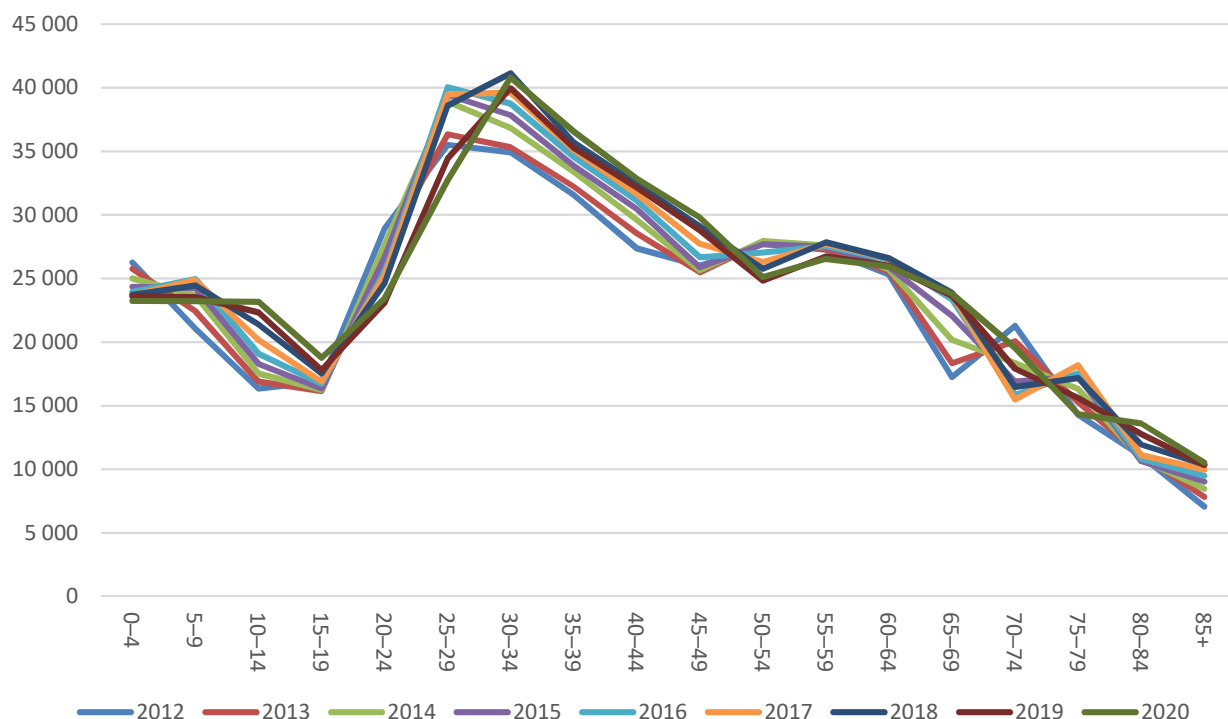
Rahvastik

Rahvastikuprognoosi kohaselt väheneb Eestis tööealine elanikkond, seega väheneb ka nende inimeste arv, kes Eesti-sisese töörande teel asuvad elama pealinnaregiooni, sh Tallinna. Samas süveneb trend, et varasematel aastatel Eestist välismaale lahkunudest naasevad paljud just Tallinna ja Harjumaale. Ka enamik välismaalt Eestisse tööle ja elama asunud inimestest on elukohaks valinud Tallinna või selle lähipiirkonna. Negatiivset mõju Tallinna elanike arvule avaldab aga eeskätt noorte väljaränne välismaale.

Seisuga 1. mai 2021 oli Eestis rahvastikuregistri andmetel 1 330 068 elanikku, sh Tallinnas 444 618 elanikku. Tallinna elanike osatähtsus Eesti elanike arvust oli 33,4%. Tallinna rahvaarv on 2021. aasta alguse seisuga kahanenud 718 inimese võrra. Kõige enam on viimastel aastatel Tallinna elama asunud inimesi Tartust, Narvast, Pärnust, Kohtla-Järvelt, Sillamäelt ja Rakverest. Palju on ka välismaalt saabujaid, sh kodulinna naasnud endisi tallinlasi. Negatiivne elanike rändesaldo on Tallinnal lähivaldadega, eelkõige Rae, Viimsi, Harku, Saue ja Kiili vallaga.

Enamik Tallinna elama asunud inimestest on tööealised. Tallinna elanikkond kasvab paljuski tänu sellele, et linn on suutnud tagada heal tasemel avalikud teenused, linn soodustab ja toetab uute töökohtade loomist ja elamuehitust. Paranenud elukeskkond ja heal tasemel linna teenused suurendavad Tallinna linna atraktiivsust eeskätt nende kohalike omavalitsuste elanike hulgas, kus on avalike teenuste kättesaadavus märkimisväärselt halvenenud, suletakse koole ja kaovad töökohad ning kus ühistranspordi kasutamise võimalused on ebapiisavad. Selle tulemusena on Tallinna elanikkond kasvanud eelkõige tööeas (vanuses 20–63 aastat) elanike arvelt, mis on olnud aluseks ka linna maksumaksjate arvu kasvule. Eeldatavalt kasvab Tallinna rahvaarv järgnevatel aastatel mõõdukas tempos, ca 1 tuhande elaniku võrra aastas.

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli Tallinnas 2021. aastal kolme kuu seisuga keskmiselt 233,3 tuhat tulu saanud (tulu deklareerinud) isikut kuus ning maksumaksjaid oli keskmiselt 217,3 tuhat inimest kuus. Keskmise deklareeritud tulu ühe tulusaaja kohta oli 2021. aasta kolme kuu seisuga 1 401 eurot kuus, kasvades aastataguse perioodiga võrreldes 2,4%. Keskmise deklareeritud tulu ühe maksumaksja kohta oli 2021. aasta kolme kuu seisuga 1 513 eurot kuus, kasvades aastaga 3,1%.

Joonis 1. Tallinna elanike vanuseline struktuur aastatel 2012–2020 (allikas: Tallinn arvudes 2020)

Tööealine elanikkond (vanuses 20 kuni 64 aastat) moodustab linlaste koguarvust ca 61,7%, eakamaid vanuses 65 ja enam aastat on 18,4%. Aastaga on kasvanud Tallinna elanikkonnas tööealiste osatähtsus ja vähenenud on kuni 9-aastaste laste osatähtsus.

Elanike arvu kasv tähendab linnale ühelt poolt tulude kasvu, kuid samal ajal tuleb arvestada ka vajadusega pakkuda suurenenud elanikkonnale suuremas mahus avalikke teenuseid. Uute elumupiirkondade arendamise ja elumumaa tihendamisega kaasneb ka vajadus ajakohastada laste päevahoiu- ja koolivõrku, rajada ja rekonstrueerida spordirajatisi ning vaba aja veetmise kohti, arendada teedevõrku ja ühistransporti. Rahvastikuproгноosi kohaselt kasvab eakate osakaal, mis toob kaasa suurema nõudluse sellele vanuserühmale vajalike teenuste, nt hoolekande- ja meditsiiniteenuste järele. See avaldab mõistetavalt otsest mõju ka linna eelolevate perioodide kulutustele.

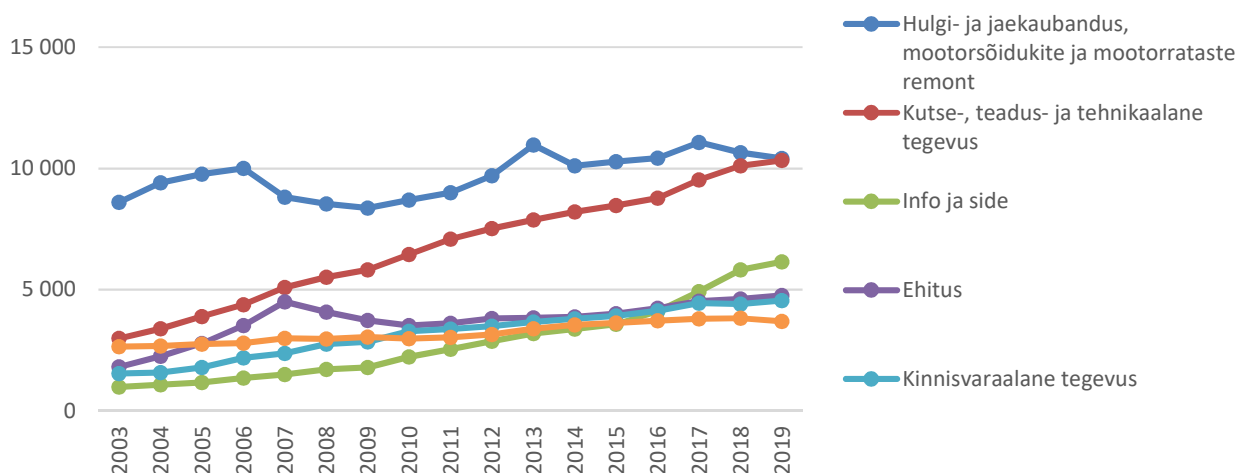
Ettevõtluskeskkond

Tallinn koos teiste Harjumaa kohaliku omavalitsuse üksustega moodustab Eesti võimsaima majanduspiirkonna, mis on märkimisväärsel kohal kogu Läänemere majandusruumis ning on olnud väliskapitali jaoks Eestis peamine tõmbekeskus. Ligi 64% Eesti sisemajanduse koguproduktist loodi 2019. aastal Harju maakonnas, Tallinna osa Eesti SKP-st oli ligi 53%. Ühe tallinlase kohta moodustab sisemajanduse koguprodukt üle 29 tuhande euro aastas, mis on ligi 48% kõrgem Eesti keskmisest tasemest. Seega on Tallinn kogu Eesti arengu mootor, mille edukusest sõltub suurel määral ka Eesti muude piirkondade areng.

Statistikaameti andmetel oli Tallinnas 2019. aastal registreeritud 57 752 ettevõtet, mis moodustab 43% kogu Eestis registreeritud ettevõtetest. Tallinna ettevõtetest on valdav osa väikesed, alla 10 töötajaga ettevõtted, mis moodustavad üle 93% registreeritud ettevõtete arvust. 10–49 töötajaga ettevõtete arv oli 3 051, 50–249 töötajaga ettevõtteid oli 550. Üle 250 töötajaga ettevõtteid oli Tallinnas vaid 105. Välismaa omanikele kuulus 2019. aastal 9 693 ettevõtet.

Tallinna linnas paiknevad ettevõtted on olulised tööandjad pealinnaga piirnevate valdade elanikele, kuid üha enam ka paljude teiste Eesti omavalitsuste elanikele. Kümned tuhanded linna ja lähivaldade elanikud siirduvad iga päev tööle naabervaldade või -linna ning aasta-aastalt on taolise pendelrände maht kasvanud. Selle tulemusena on Tallinn üha enam põimunud lähivaldadega ning majandustegevuse ja tööhõive mõttes kasutatakse terminit *pealinnaregioon*. Pealinnaregiooni areng

eeldab linna jätkuvalt tihedat koostööd lähivaldadega eeskätt teede ja tehnovõrkude rajamisel ning hariduse ja ühistranspordi korraldamisel.

Joonis 2. Tallinna ettevõtte tegevusala järgi (allikas: Tallinn arvudes 2020)

Omavalitsuste rahastamise süsteem

Kohalike omavalitsuste eelarvelised võimalused sõltuvad suurel määral riigi eelarve- ja regionaalpoliitikast. Eesti kohalike omavalitsusi iseloomustab jätkuvalt piiratud finantsautonoomia, kuna nende tulubaas sõltub suurel määral riigis keskvalitsuse tasandil tehtavatest fiskaalpoliitilistest otsustustest.

Kohalik omavalitsus saab ise oma tulusid mõjutada vaid kohalike maksude kehtestamise, maamaksu määra muutmise ja tasuliste teenuste tasumäärade kehtestamisega. 2021. aastal moodustavad kohalikud maksud vaid 0,63% kohalike omavalitsuste eelarvete põhitegevuse tuludest, maamaksu osa tuludest on 2,7% ning tulud kaupade ja teenuste müügist 9,8%. Tallinna osa omavalitsuste kohalike maksude kogusummast moodustab seejuures 80,4%. COVID-19 leviku tõttu kehtestatud eriolukorra ning muutunud majandussituatsiooni tõttu on edasi lükatud kohalike maksude küsimuse lahendamine, mistõttu puuduvad kohalikel omavalitsustel sisuliselt ka võimalused ise tulubaasi suurendada.

Põhilise osa omavalitsuste eelarve sissetulekutest moodustavad eraldised füüsilise isiku tulumaksust ja toetused riigieelarvest. Riigieelarvest edasikantavate maksutulude (tulumaks ja maamaks) ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada omavalitsustele piisavad rahalised vahendid seaduste alusel kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt otsustamiseks. Kui riigieelarve tasandusfond on mõeldud omavalitsuste eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks, siis toetusfond koosneb määratud sihtotstarbega valdkondlikest toetustest, mis on mõeldud hariduskuludeks (õpetajate töötasu, koolitoit jms), toimetulekutoetuse maksmiseks, kohalike teede hoolduseks jms. Paljud olulised teemad, nagu kohalike omavalitsuste finantsautonoomia suurendamine, riigieelarve sihtotstarbeliste toetuste tõstmine omavalitsuste tulubaasi, dividendide ja pensionide tulumaksu omavalitsuste tuludesse arvamine jms, on endiselt läbirääkimiste faasis.

Ka järgmise Euroopa Liidu rahastusperioodi struktuurivahendite arutelud Euroopa Komisjoniga on veel pooleli, mistõttu on täpsemalt teadmata, kas, mis otstarbeks ja millistel tingimustel saavad omavalitsused neid vahendeid eelolevatel aastatel kaasata.

2. Tallinna ja tema arvestusüksuse finantsmajanduslik seis ning eelarvepoliitilised eesmärgid

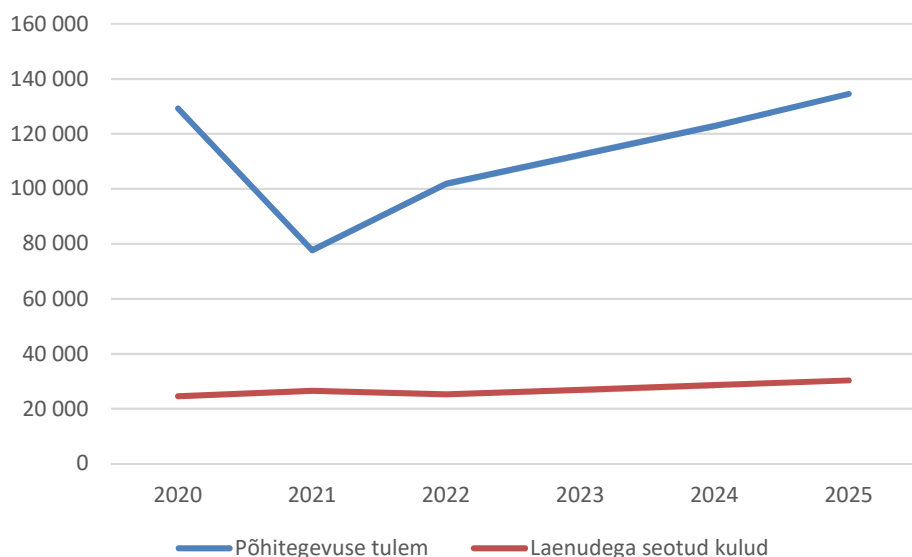
Tallinna konservatiivne eelarvepoliitika on võimaldanud eelnevatel kasvuaastatel taastada ja koguda reserve, mis on toeks keerulisematel aastatel, kui linna tulubaasi kasv aeglustub. Kogutud reserve

osalisel suunamisel kulutuste katteks tuleb luua ka strateegia reserve vajalikul määral taastamiseks järgnevatel aastatel.

Linna krediivõimekust hindavad igal aastal reitinguagentuurid. 2019. aastal tõstis reitinguagentuur Fitch linna krediidireitingu tasemele AA- (stabiilse väljavaatega), samal tasemel kinnitati linna krediidireiting ka 2021. aasta kevadel. Reitinguagentuur tõi oma analüüsis välja linna kõrge likviidsuse ja tegevustulemi, mõõduka otsese võlakoormuse, mitmekesise majanduse ning stabiilse regulatiivse keskkonna.

Eeltoodud tegurid koos kvaliteetse finantshaldusega aitavad hoida linna riske mõõdukalt tasemel, võimaldades edukalt toime tulla ka majanduslanguse korral.

KOFSi § 33 lõike 2 alusel ei tohi kohaliku omavalitsuse üksuse põhitegevuse tulemi väärtus aruandeaasta lõpu seisuga olla väiksem kui null. Tallinna linna põhitegevuse tulem on seni olnud kõigil aastatel positiivne. Tallinna linna põhitegevuse tulud olid 2020. aastal 755,2 miljonit eurot, põhitegevuse kulud 625,3 miljonit eurot ning põhitegevuse tulem 129,9 miljonit eurot³, kattes linna laenude teenindamise vajaduse, s.o intressikulud koos laenude põhiosa tagasimaksetega (kokku 24,6 miljonit eurot), ning võimaldades finantseerida ka linna eelarveaasta investeerimistegevust.

Joonis 3. Tallinna linna põhitegevuse tulem ja laenudega seotud kulud 2020–2025 tuhandetes eurodes

Linna arvestusüksuse põhitegevuse tulud olid 2020. aastal 997,2 miljonit eurot, põhitegevuse kulud 834,1 miljonit eurot ning põhitegevuse tulem 163,1 miljonit eurot. Linna arvestusüksuses töötas 2019. aastal kokku 19 623 töötajat, nendest linna asutustes 12 941 ja linna valitseva mõju all olevates üksustes 6 682.

2020. aastal kuulus linna arvestusüksusesse 269 linna asutust ning 18 linna valitseva mõju all olevat aktsiaseltsi, sihtasutust ja mittetulundusühingut. Linna konsolideerimisgruppi kuuluvatest üksustest ei kuulu arvestusüksusesse 4 üksust: Aktsiaselts Tallinna Soojus, Aktsiaselts Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus, Sihtasutus Tallinna Hambapolikliinik ja Sihtasutus Tallinna Kultuurikatel.

2020. aasta lõpetasid linna arvestusüksusesse kuuluvad linna konsolideerimisgrupi üksused tabelis 2 esitatud tulemustega.

Tabel 2. Linna arvestusüksusesse kuuluvate üksuste majandusnäitajad 2020. aastal tuhandetes eurodes

Arvestusüksusesse kuuluv üksus	Põhitegevuse			Võla- kohustused	Likviidsed varad
	tulud	kulud	tulem		
Tallinna linn	755 154	–625 251	129 902	283 840	170 220
Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla	127 981	–114 701	13 279	13 226	7 801
Aktsiaselts Lääne-Tallinna Keskhaigla	76 032	–69 315	6 717	3 349	17 160

³ Andmed Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemist.

Arvestusüksusesse kuuluv üksus	Põhitegevuse			Võla-	Likviidsed
	tulud	kulud	tulem	kohustused	varad
Sihtasutus Tallinna Lastehaigla	32 678	-31 407	1 270	69	9 349
Osühing Tallinna Perearstikeskus	1 823	-1 787	36	0	563
Termaki Autopargi Aktsiaselts	1 751	-1 540	211	0	452
Aktsiaselts Tallinna Linnatransport	81 224	-70 413	10 811	50 809	15 373
Aktsiaselts Tallinna Tööstuspargid	1 279	-1 004	275	0	2 172
Aktsiaselts Tallinna Linnahall	553	-691	-139	0	252
Sihtasutus Tallinna Lauluvaljak	671	-782	-111	23	471
Sihtasutus Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid	1 218	-941	277	0	872
Sihtasutus Tallinna Televisioon	2 216	-2 294	-78	0	339
Sihtasutus Õpilasmalev	682	-735	-53	17	41
Tallinna Vee-ettevõtjate Järelevalve Sihtasutus	152	-172	-20	0	11
Sihtasutus Tallinna Arengu- ja Koolituskeskus	88	-101	-14	0	63
Sihtasutus Tallinna Vene Lütseum	55	-49	7	0	40
Mittetulundusühing Keskkonnateenused	8	-6	2	0	0
Sihtasutus Lutreola	35	-50	-16	0	49
Sihtasutus Tallinna Tehnika- ja Teaduskeskus	369	-400	-31	55	22

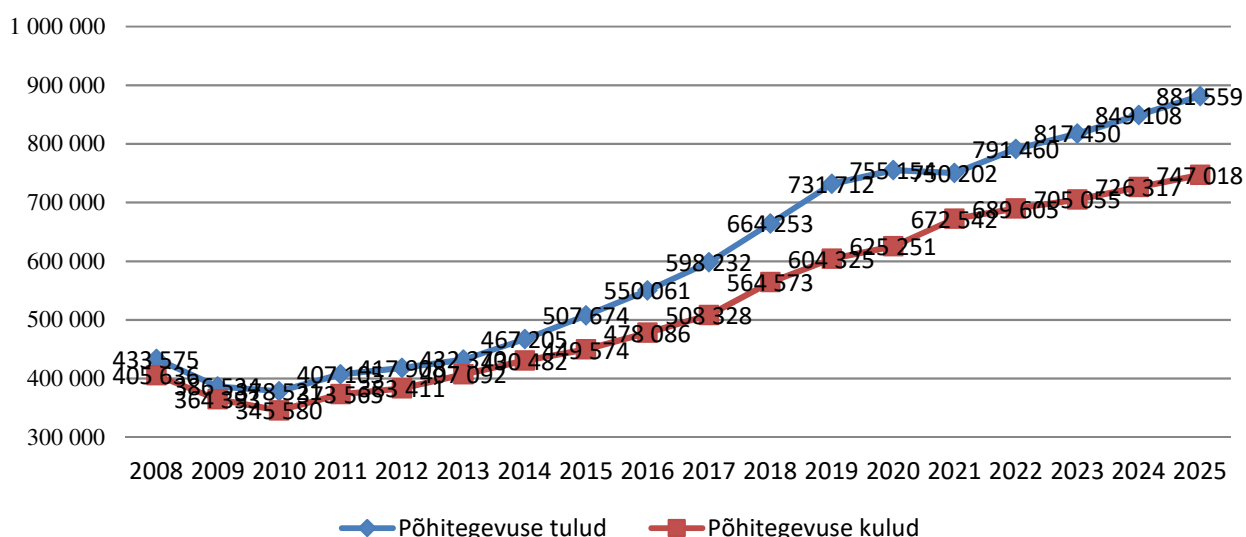
Tabel on koostatud Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemi andmete alusel. Näitajad kajastavad ka mitterahalisi tehinguid.

Linna eelarvepoliitilised eesmärgid

Tallinna eelarvepoliitilised eesmärgid on jätkuvalt:

1) hoida põhitegevuse tulem, s.o põhitegevuse tulude ja kulude vahe enne amortisatsiooni positiivne mahu, mis võimaldab katta vähemalt laenude põhiosa tagasimaksed ja intressikulu.

KOFSi metoodika järgi arvestatav linna põhitegevuse tulem on kogu strateegiaga hõlmatud perioodil püsivalt positiivne, kasvades 2021. aastaks kavandatud 77,7 miljonilt eurolt 2025. aasta lõpuks 134,5 miljoni euroni. Strateegiaperioodiks planeeritud põhitegevuse tulem katab ära nii laenudega seotud kulud kui ka võimaldab tulemit kasutada linna investeerimistegevuse finantseerimiseks. Piisava tegevustulemi olemasolu kriitilisust on alati rõhutanud ka linnale krediidiiretingut väljastavad reitinguagenduurid.

Joonis 4. Tallinna linna põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud aastatel 2008–2025 tuhandetes eurodes

Olenemata positiivsest põhitegevuse tulemist jääb eelarve kogutulem peale investeerimistegevust negatiivseks. Eelarve tulemit mõjutab eelkõige strateegiaperioodiks kavandatav põhivara soetuste maht ehk linna investeeringute vajadus. Negatiivne tulem iseloomustab asjaolu, et linnal ei ole siiski piisavat tulubaasi vajalike investeeringute rahastamiseks, mistõttu nähakse eelolevatel aastatel jätkuvalt ette investeerimistegevuseks ka laenuvahendite kaasamist;

2) hoida linna põhitegevuskulude kasv strateegiaperioodil alla linna põhitegevustulude kasvu.

See on linna olulisemaid eelarvepoliitilisi eesmärke, mis tagab linna finantsmajandusliku jätkusuutlikkuse. Linna kuludest kiiremini kasvavad tulud võimaldavad linnal sellest tekkivat põhitegevuse tulemit kasutada linna arenguks vajalike investeeringute finantseerimiseks. Strateegiaperioodil kasvavad esialgsete prognooside kohaselt linna tegevustulud kokku 11,4%, tegevuskulud aga 8,3%, sellest 2022. aastal vastavalt 5,5% ja 2,5%, 2023. aastal 3,3% ja 2,2%, 2024. aastal 3,9% ja 3,0% ning 2025. aastal 3,8% ja 2,9%;

3) tagada linna kulutusteks likviidsuspuhver, mis katab vähemalt linna kahe nädala kulutuste mahu.

Arvestuslikult on see summa kuni 40 miljonit eurot. Arvestades eelmises majanduskriisis saadud kogemust, on linn püüdnud hoida likviidsuspuhvrit pigem kõrgemal tasemel, et olla valmis ka võimalikeks raskemateks perioodideks, nagu seda oli möödunud, 2020. aasta ning tõenäoliselt ka käesolev, 2021. aasta. Kuigi 2020. aasta lõpus ulatus linna likviidsuspuhver 170,2 miljoni euroni, moodustas sellest 70 miljonit aasta lõpus investeeringute rahastamiseks võetud pikaajaline eelarvelaen ning lisaks ka riigieelarvest täiendavateks investeeringuteks saadud toetus ca 17 mln eurot. Eelarvestrateegias käsitletaval perioodil on linna likviidsete varade jäägiks arvestatud igal aastal vähemalt 60 miljonit eurot, mis võimaldab linnal tagada igapäevaste väljamaksete tegemise ilma selleks täiendavat lühiajalist laenu võtmata.

KOFSi kohaselt võib linn aastasisese likviidsuse juhtimiseks vajaduse korral kaasata ka lühiajalist pangakrediiti, kuid see tuleb jooksva eelarveaasta lõpuks täies ulatuses tagastada. Linn ei ole viimasel 11 aastal jooksvate kulutuste rahastamiseks lühiajalist krediiti vajanud ega kasutanud. Ka strateegiaga hõlmatud perioodil ei ole kavandatud lühiajalise krediidi kaasamist;

4) hoida linna võlakoormus mõõdukal tasemel.

Linna (linn ilma arvestusüksusesse kuuluvate üksusteta) netovõlakoormus oli 2020. aasta lõpu seisuga 113,6 miljonit eurot. 2025. aastaks kasvab linna netovõlakoormus tulenevalt prognoositavast finantseerimisvajadusest 331 miljoni euroni. Netovõlakoormuse määr oli 2020. aasta lõpu seisuga 15% ning see tõuseb strateegiaga hõlmatud perioodi lõpuks kuni 38%ni.

KOFS seab võlakohustuste võtmise piirangud nii omavalitsusüksusele kui ka temast sõltuvatele üksustele. Netovõlakoormuse arvestuse aluseks on bilansiliste kohustuste⁴ ja likviidsete varade⁵ vahe. Netovõlakoormus võib iga aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60% vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda kuni 60%-ni (aastani 2024 kuni 80%-ni) vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Et ka kohalikel omavalitsustel oleks pandeemiast tingitud majanduskriisi oludes võimalik majandust elavdada, otsustas riik tõsta netovõlakoormuse piirmäära ajutiselt 80%-ni. Kõrgemat piirmäära rakendatakse aastani 2024 ning alates aastast 2025 on kavas piirmäära vähendada 5% võrra aastas, kuni jõutakse taas tagasi sihttasemeni 60%.

Tabel 3. Linna põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus aastatel 2020–2025 (KOFSi-järgne, tuhandetes eurodes)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	täitmine	eelarve	prognoos	prognoos	prognoos	prognoos
Põhitegevuse tulud (+)	755 794	750 202	791 460	817 450	849 108	881 559
Maksutulud	530 179	520 249	559 711	589 733	620 722	651 678
Tulud kaupade ja teenuste müügist	79 384	90 214	94 346	93 843	95 018	96 527
Saadavad toetused tegevuskuludeks	144 436	138 337	136 102	132 563	132 053	132 037
Muud tegevustulud	1 795	1 403	1 301	1 312	1 316	1 317
Põhitegevuse kulud (-)	626 497	672 542	689 605	705 055	726 317	747 018
Antavad toetused tegevuskuludeks	118 775	119 347	120 000	120 000	120 000	120 000
Muud tegevuskulud	507 721	547 630	564 041	579 491	600 752	621 453
Reservid		5 565	5 565	5 565	5 565	5 565

⁴ Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 lg 2

⁵ Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 36 lg-d 1–2

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	täitmine	eelarve	prognoos	prognoos	prognoos	prognoos
PÕHITEGEVUSE TULEM	129 298	77 660	101 855	112 395	122 791	134 541
Investeeringustegevus	-93 546	-149 561	-138 562	-149 519	-158 164	-171 192
Põhivara müük (+)	4 342	925	500	500	500	500
Põhivara soetus (-)	88 235	159 156	167 938	227 418	293 099	404 237
Saadav sihtfinantseerimine (+)	14 732	6 267	69 895	128 213	196 860	247 100
Antav sihtfinantseerimine (-)	1 772	4 005	45 704	55 000	66 360	18 240
Laenu andmine (-)*	32 000					
Laenu tagasimaksed (+)	1 056	4 338	3 095	3 095	3 095	3 095
Finantstulud (+)	11 454	8 058	8 858	8 858	8 858	8 858
Finantskulud (-)	4 372	5 988	7 268	7 768	8 018	8 268
EELARVE TULEM	35 751	-71 901	-36 707	-37 124	-35 373	-36 650
Finantseerimistegevus	50 168	49 620	41 986	40 905	39 405	37 905
Kohustuste võtmine (+)	70 406	70 203	60 000	60 000	60 000	60 000
Kohustuste tasumine (-)	20 238	20 583	18 014	19 095	20 595	22 095
Likviidsete varade muutus	77 408	-22 327	5 279	3 781	4 032	1 254
Likviidsete varade jääk	170 220	147 892	153 171	156 952	160 984	162 239
Nõuete ja kohustuste saldode muutus	-8 511	-46				
Võlakohustused aasta lõpuks	283 840	333 460	375 446	416 351	455 755	493 660
sh laenukohustused	260 434	310 054	352 040	392 944	432 349	470 254
Netovõlakoormus	113 621	185 568	222 275	259 398	294 771	331 421
Netovõlakoormus %	15,0	24,7	28,1	31,7	34,7	37,6

* Strateegiaperioodil näeb linn ette võimaluse anda endast sõltuvatele üksustele laenu kuni 100 miljonit eurot. Tegelikult antavad summad sõltuvad üksuste investeeringutest ja nende finantseerimise vajadustest. Summad nähakse ette iga-aastases linnaeelarves.

Linna bilansilistest võlakohustustest suurima osa moodustavad pikaajalised laenud ja emiteeritud võlakirjad investeeringute finantseerimiseks.

Tallinna linna võetud laenu ja emiteeritud võlakirjade tähtaeg on 10 kuni 20 aastat. Ujuva intressiga võlakohustuste intressibaas on 3 ja 6 kuu Euribor, millele lisanduvad lepingus sätestatud riskimarginaalid. Fikseeritud intressimääraga on linnal emiteeritud üks võlakiri tähtajaga 20 aastat. Tallinna linn lähtub eelarvestrateegiaga hõlmataval perioodil laenukapitali kaasamisel järgmistest põhimõtetest:

- võõrkapitali kaasatakse üksnes investeeringuprojektide finantseerimise tagamiseks (ca 60–70 mln eurot aastas);
- uusi võlakohustusi kaasa toovaid kontsessioonikokkuleppeid ja kapitalirendilepinguid ei sõlmita;
- võimaluse korral kaasatakse soodsat pikaajalist kapitali selleks ettenähtud institutsioonidelt (Euroopa Investeeringuspank, Põhjamaade Investeeringuspank jt);
- laenuportfelli kaalutud keskmine eluiga hoitakse vahemikus 9–15 aastat, et tagada piisav laenu teenindusvõime;
- vajaduse korral refinantseeritakse olemasolevaid võlakohustusi, et tagada laenumaksete stabiilsus ja võlakohustuste teenindamise kulude kokkuhoid;
- intressiriski maandamiseks fikseeritakse vajaduse korral intressid kuni 50% ulatuses linna laenuportfelli.

Lisaks linnale on laenukohustused ka linnast sõltuvatel üksustel, sh Aktsiaseltsil Lääne-Tallinna Keskhaigla, Aktsiaseltsil Ida-Tallinna Keskhaigla ja Aktsiaseltsil Tallinna Linnatransport. Ka eelarvestrateegias käsitletaval perioodil on nimetatud juriidilised isikud kavandanud kaasata investeeringustegevuse katteks võõrvahendeid (sh nii laenu kui ka kapitalirenti).

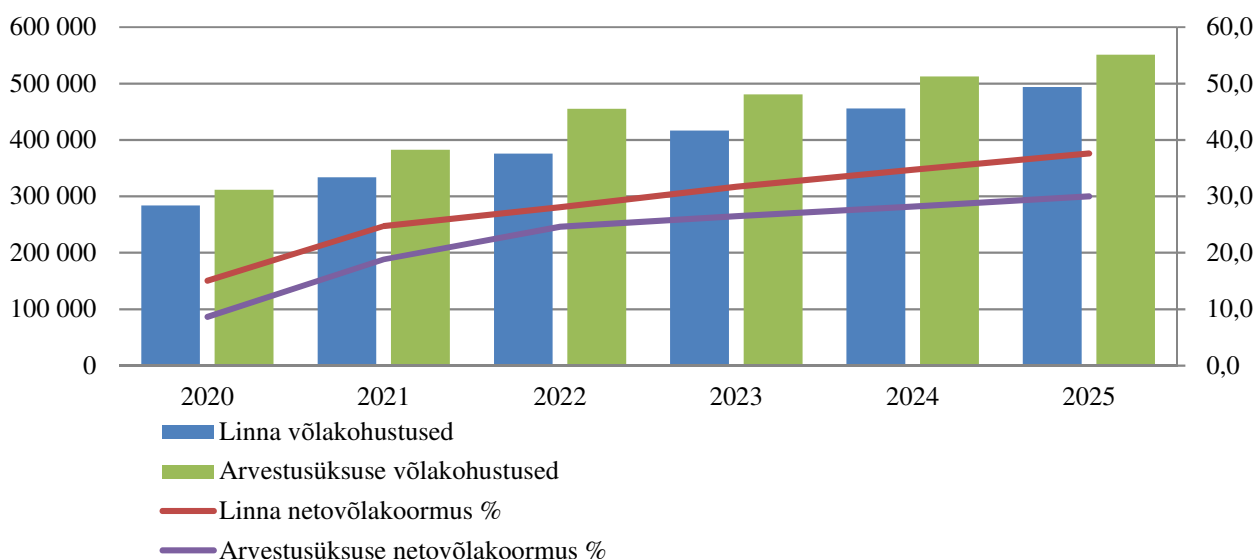
Linna arvestusüksuse netovõlakoormus oli 2020. aasta lõpu seisuga 86 miljonit eurot ning see kasvab prognoositavalt 2025. aasta lõpuks 358 miljoni euron. Netovõlakoormuse määr oli 2020. aasta lõpu seisuga 8,6% ning see tõuseb strateegiaga hõlmatud perioodi lõpuks kuni 30%ni.

Strateegiaperioodil on linnal kavas konsolideerimisgrupi sõltuvatele üksustele anda nii pikaajalist laenu investeeringute finantseerimiseks kui ka lühiajalist laenu rahavoogude juhtimiseks. Strateegiaperioodil plaanib linn anda sõltuvate üksuste investeeringute finantseerimiseks pikaajalist laenu kuni 100 miljonit eurot tähtajaga kuni 15 aastat. Lühiajalist laenu planeeritakse anda vajadust

mööda kuni 10 miljonit eurot, mis tuleb iga eelarveaasta lõpuks tagastada. Laenu andmise kavandamisel on arvestatud eelkõige Aktsiaseltsi Tallinna Linnatransport ja linnale kuuluvate keskaiglate investeeringute finantseerimise vajadusega.

Tabel 4. Linna arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakkoormus aastatel 2020–2025 (KOFSi-järgne, tuhandetes eurodes)

Netovõlakkoormus	2020 täitmine	2021 eelarve	2022 prognoos	2023 prognoos	2024 prognoos	2025 prognoos
Põhitegevuse tulud kokku (+)	997 225	1 010 332	1 063 889	1 104 381	1 149 319	1 194 068
Põhitegevuse kulud kokku (+)	834 154	903 752	934 240	961 574	995 983	1 029 858
Põhitegevuse tulem	163 071	106 580	129 649	142 807	153 336	164 209
Investeermistegevus kokku (+/-)	-112 966	-210 837	-201 501	-173 306	-184 599	-198 704
Eelarve tulem	50 105	-104 257	-71 853	-30 500	-31 263	-34 495
Finantseerimistegevus (-/+)	41 425	71 079	72 713	25 557	31 461	38 819
Nõuete ja kohustuste saldo muutus		-10	37	37	37	37
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, – vähenemine)	91 530	-33 188	897	-4 906	235	4 360
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	225 250	192 062	192 959	188 053	188 287	192 648
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	311 286	382 365	455 078	480 635	512 096	550 915
Netovõlakkoormus	86 036	190 303	262 119	292 582	323 809	358 267
Netovõlakkoormus %	8,6	18,8	24,6	26,5	28,2	30,0

Joonis 5. Linna ja linna arvestusüksuse võlakkoormus tuhandetes eurodes ning netovõlakkoormus protsentides aastatel 2020–2025

3. Prognoosid aastateks 2021–2025

Linna tulud

Eelarvestrateegias käsitletava perioodi tulude prognoosimisel on lähtutud Rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja teiste finantsinstitutsioonide koostatud majandusprognoosidest ning riigi eelarvestrateegias aastateks 2021–2025 esitatud lähtekohtadest.

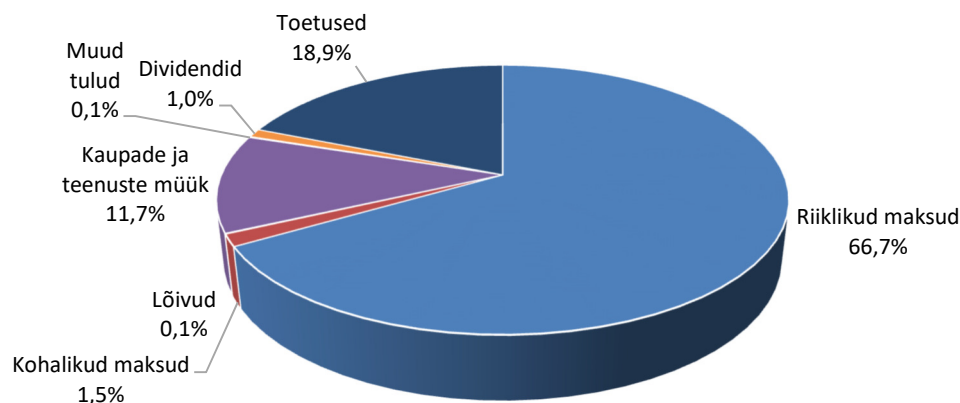
Tabel 5. Linnaeelarve tulud 2020–2025 tuhandetes eurodes

Tululiik	2020 täitmine	2021 esialgne eelarve	2022 prognoos	2023 prognoos	2024 prognoos	2025 prognoos
Maksutulud kokku	530 179	520 249	559 711	589 733	620 722	651 678

Tululiik	2020 täitmine	2021 esialgne eelarve	2022 prognoos	2023 prognoos	2024 prognoos	2025 prognoos
Riiklikud maksud	518 270	509 149	548 861	578 283	608 622	639 478
sh üksikisiku tulumaks	492 346	483 749	523 461	552 883	583 222	614 078
maamaks	25 924	25 400	25 400	25 400	25 400	25 400
Kohalikud maksud	11 909	11 100	10 850	11 450	12 100	12 200
Lõivud	538	563	563	563	563	563
Kaupade ja teenuste müük	78 846	89 651	93 783	93 280	94 455	95 964
Muud tulud	1 210	867	786	793	794	794
Kasum vara müügist	1 704	779	368	372	375	376
sh vara müük	4 379	959	516	516	516	516
müüdava vara jääkväärtus	-2 733	-215	-180	-180	-180	-180
vara müügi kulud	2	-10	-10	-10	-10	-10
Muud tulud varalt	490	467	467	467	467	467
Finantstulu	115	258	258	258	258	258
Dividendid	11 340	7 800	8 600	8 600	8 600	8 600
Tulud kokku (v.a toetused)	624 422	620 634	664 536	694 066	726 234	758 700
Toetused	159 169	144 604	205 997	260 776	328 913	379 137
sh riigilt jm institutsioonidelt	145 886	132 281	162 829	163 808	156 777	180 667
välisrahastus	13 002	12 176	37 484	79 648	131 096	176 150
muud toetused	281	147	5 684	17 320	41 040	22 320
Eelarve tulud kokku	783 591	765 238	870 533	954 842	1 055 146	1 137 837

Linna tuludest moodustavad suurima osa maksutulud, nende osatähtsus aastatel 2021–2025 on vahemikus 57–68%. Riiklike maksude osatähtsus linnaeelarve tuludest on 56–65%, sh üksikisiku tulumaks 54–63%. Kohalike maksude osatähtsus on aga vaid 1,1–1,5% ning see väheneb jätkuvalt. Riigi valitsuskoalitsioon on küll lubanud kohalike maksude seaduse üle vaadata ning laiendada kohalikke maksude nimekirja, kuid senini ei ole konkreetsete tegevusteni jõutud.

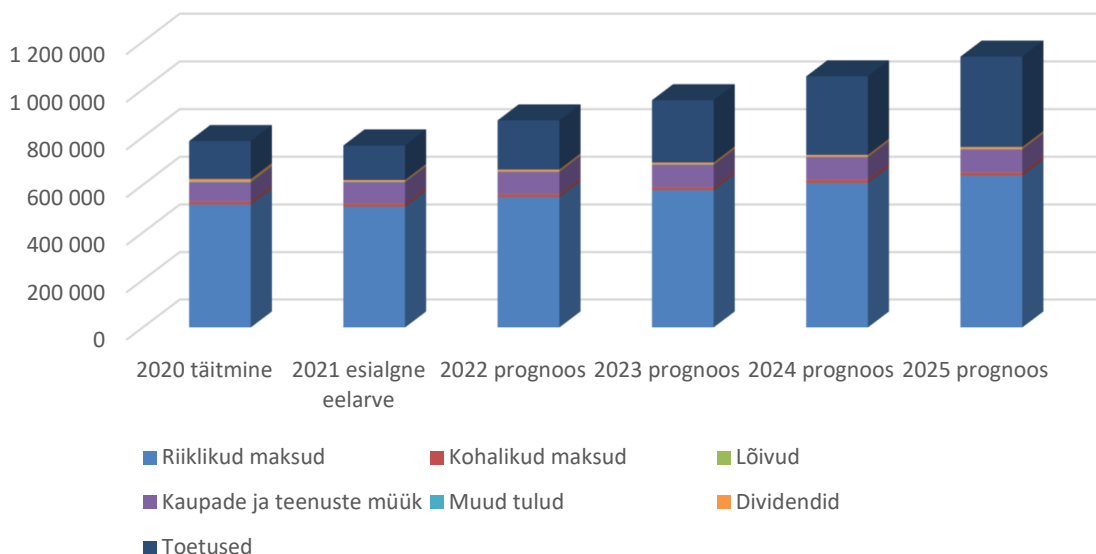
Tulu kaupade ja teenuste müügist on 8–12%, riigieelarvelised toetused 15–19% ning välisrahastus sõltuvalt aastast 2–16%. Kuigi riigieelarvelised toetused moodustavad märkimisväärse osa linna tuludest, tuleb märkida, et suurima osa (ca 70%) toetustest moodustavad toimetulekutoetuse maksmiseks ja kooliõpetajate tööjõukuludeks mõeldud rahalised vahendid. Seejuures tuleb mainida, et Tallinna linn on ka ise oluline riigieelarvesse maksude tasuja, makstes näiteks 2020. aastal riigieelarvesse käibemaksu 35,4 miljonit eurot.

Joonis 6. Linna tulude struktuur 2021. aasta andmete põhjal

Aastate võrdluses jääb tulude struktuur ja peamiste tululiikide osakaal linna kogutuludes sarnaseks, v.a tulu linnavara müügist ja välisrahastus, mille maht kõigub aastati tulenevalt kavandatud

üksikutest suurematest linnavara müügi tehingutest ja uuest ELi rahastusperioodist, mille kohta ei ole veel täpselt teada, mis mahus ja missugusteks projektideks õnnestub Tallinnal eelolevatel aastatel vahendeid kaasata.

Joonis 7. Linna tulud 2020–2025 tuhandetes eurodes

Tulumaks

Tulumaks moodustab linnaelarve tuludest 54–63%. Tulumaks on linnaelarve kõige olulisem tululiik ning ka järgnevatel aastatel peamine linna tulude kasvumootor.

Tulumaksutulu sõltub eelkõige tulu saavate elanike ehk tulusaajate arvust, sealhulgas maksumaksjate arvust, nende sissetulekute suurusest ja kohaliku omavalitsuse üksustele tulumaksu eraldamise määra.

Tulusaajate arv sõltub omakorda linna registrijärgsest elanike arvust, elanikkonna vanuselisest struktuurist ja tööhõivest. Statistikaameti metoodika alusel oli Tallinnas 2021. aasta 1. mai seisuga tööga hõivatud isikuid 52% elanike koguarvust, kuid linna eelarvesse tulumaksu maksjaid oli vaid 49%. Maksu- ja Tolliameti andmetel oli Tallinnas 2021. aastal kolme kuu seisuga keskmiselt 233,3 tuhat tulu saanud (tulu deklareerinud) isikut kuus ning maksumaksjaid oli keskmiselt 217,3 tuhat inimest kuus. Keskmise deklareeritud tulu ühe tulusaaja kohta oli 2021. aasta kolme kuu seisuga 1 401 eurot kuus, kasvades aastataguse perioodiga võrreldes 2,4%. Keskmise deklareeritud tulu ühe maksumaksja kohta oli 2021. aasta kolme kuu seisuga 1 513 eurot kuus, kasvades aastaga 3,1%. Tulusaajate arvu suurenemine tuhande inimese võrra suurendaks maksutulu ligi 1,9–2,1 miljoni euro võrra aastas. Keskmise palga kasv 1% võrra suurendaks linna tulumaksutulu üle 4,4 miljoni euro aastas. Tulumaksu eraldamise määra tõstmise 0,1% võrra suurendaks arvestuslikult maksutulu üle 3,9 miljoni euro võrra aastas. Seega on linna jaoks oluline, et eelolevatel aastatel kasvaks linnaelanike hulgas tulusaajate, eelkõige aga maksumaksjate arv.

Eelarvestrateegias käsitletaval perioodil on tulumaksu prognoosi koostamisel lähtutud järgmistest eeldustest:

- Maksu- ja Tolliametis tulu deklareerivate inimeste arv (tulusaajad) hakkab alates 2022. aastast kasvama 750–1300 inimese võrra aastas;
- keskmine palk ja muud deklareeritavad tulud kasvavad aastatel 2022–2025 Rahandusministeeriumi prognooside järgi 4,7–5,1% aastas;
- kohaliku omavalitsuse üksustele eraldatava tulumaksu eraldamise määr on strateegiaperioodil 11,96%.

Maamaks

Maamaksutulu moodustab linnaeelarve tuludest 2,2–3,3%. Maamaksutulu sõltub maksustatava maa pindalast, maa maksustamishinnast ja maamaksu määrast.

Maksustatava maa suurus sõltub reformimata riigimaa munitsipaliseerimisest, maa kasutuselevõtust, ümberkruntimistest, maksuvabastustest jms. Maa maksustamishind sõltub hinnatsoonist, maa sihtotstarbest ja lubatud ehitusõiguse pindalast. Tallinnas on alates 2012. aastast maamaksumäär analoogiliselt paljude Tallinna lähivaldadega 2,5% maa maksustamishinnast. Strateegiaperioodi prognoosides on lähtutud eeldusest, et nimetatud maksumäär jääb kehtima kogu strateegiaperioodil.

Kohalikud maksud

Kohalikud maksud moodustavad linna tuludest vaid 1,1–1,5% ning nende osatähtsus aastatega aina väheneb, andes igal strateegiaperioodi aastal linnaeelarvesse ca 11–13 miljonit eurot tulu.

Tallinnas rakendatakse kohalike maksude seaduse alusel järgmisi kohalikke makse: reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu. Reklaamimaks moodustab 0,5%, teede ja tänavate sulgemise maks 0,1% ning parkimistasu 0,7% linnaeelarve tuludest.

Reklaamimaksust saadav tulu püsib järgnevatel aastatel stabiilne ja hakkab mõnevõrra kasvama alates 2024. aastast, kui majandusaktiivsus taas suureneb ja majanduskasv kiireneb.

Teede ja tänavate sulgemise maksust saadav tulu jääb järgnevatel aastatel 2021. aastaga samale tasemele, sõltudes eelkõige suuremate taristuobjektide ehitamisest, millega kaasneb teede ja tänavate sulgemine.

Parkimistasust saadav tulu vähenes 2020. aastal põhiliselt seoses parkimiskohtade arvu vähenemisega linnale kuuluval avalikul tasulisel parkimisalal ning COVID-19 viiruse levikust tingitud liikumispääringutest tulenevalt. Ka 2021. aastal on oodata parkimistasust saadav tulu vähenemist, aga alates aastast 2023 on oodata selle mõningast suurenemist. Tulevastel aastatel jääb parkimistasust saadava tulu kasv mõõdukaks, kuna kavandatavate liikluskorralduse muudatuste kohaselt laieneb jalakäijate ala ja jätkuvalt väheneb tänaväärsete parkimiskohtade arv.

Kaupade ja teenuste müük

Linna asutuste majandustegevusest ehk kaupade ja teenuste müügist teenitav tulu jääb strateegiaperioodil püsima tasemele 89–95 miljonit eurot aastas, mis moodustab linnaeelarve tuludest 8–12%.

Suuremad tululiigid on tulud haridusalasest tegevusest, äri- ja eluruumide rendist, spordi- ja puhkealasest tegevusest ning elamu- ja kommunaaltegevusest.

Võimalikud tegevused kaupade ja teenuste müügist teenitava tulu suurendamiseks on näiteks sihtgruppidele nõudluspõhine teenuste osutamine ja vastav hinnastamine, osutatavate teenuste analüüs ja vajaduse korral nende ümberstruktureerimine, linna antavate soodustuste põhjendatuse ja vajalikkuse hindamine ning soodustuste saajate sihtrühmade ühene määratlemine.

Saadavad toetused

Toetused riigilt ja muudelt institutsioonidelt

Riigieelarvelistest toetustest enamiku moodustavad tegevuskuludeks mõeldud toetused:

- riigieelarve toetusfondist hariduskuludeks, toimetulekutoetuseks, matusetoetuseks, asendus- ja järelehooldusteenuse toetuseks, raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetuseks, kohalike teede hoiuks jms;
- halduslepingute alusel (juhul, kui kohalik omavalitsus täidab riiklikke kohustusi) perekonnaseisu- ja rahvastikuregistratoiminguteks, uimastisõltuvusega noortele nõustamis- ja resotsialiseerimisteenuste osutamiseks jne;
- riigieelarvelise toetuse kasutamise lepingu alusel Tallinna Linnateatrile tegevuskuludeks, Kopli Ametikoolile riikliku koolitustellimuse täitmiseks, üldhariduskoolide riikliku õppekava elluviimise toetamiseks jne;
- muude lepingute alusel linnale konkreetseteks projektideks ja üritusteks sihtotstarbeliselt eraldatavad vahendid.

Toetuste osatähtsus linnaeelarve tuludest on 16– 22%. Toetusfondi vahendid kasvavad eelarvestrateegia perioodil põhiliselt haridustöötajate tööjõukulude kavandatud kasvu arvelt.

Lisaks on riigi eelarvestrateegias kavandatud toetused ka omavalitsuste investeeringuteks, sh Tallinna Linnateatri IX kvartali arendusteks ja Tallinna linnahalli konverentsikeskuse ehitamiseks (kokku 40 miljonit eurot).

Muudelt institutsioonidelt saadavate toetuste hulka arvatakse erasektorilt projektide elluviimiseks saadavad toetused. Enamik nimetatud vahenditest saadakse tee-ehitusprojektide (juurdepääsuteed, ühendusteel jm) kaasfinantseerijalt.

Välisrahastus

Euroopa Komisjoni ettepaneku kohaselt eraldatakse Eestile 2021–2027 perioodiks ühtekuuluvuspoliitika vahendeid kokku 3 miljardit eurot. Eesti riik plaanib 2021–2027 perioodil **Euroopa Liidu struktuurifondidest** rahastada järgmisi tegevuskavasid: „Nutikas Eesti“, „Roheline Eesti“, „Ühendatum Eesti“, „Sotsiaalne Eesti“, „Inimestele lähedane Eesti“ ja „Taaskäivitamise rahastu“. Nende raames on toetust võimalik saada ka Tallinna linnal.

Perioodil 2021–2027 on linnal kavas aktiivselt taotleda avanevate ELi struktuurifondide vahendeid linna strateegiliste tegevuste elluviimiseks. Lisaks **meetmele „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“** taotleb linn avanevatest võimalustest lähtudes rahastust säästva liikuvuse, ringmajanduse, roheline ja ökoloogiliselt mitmekesise ja atraktiivse linnaruumi arendamiseks, samuti kliimamuutustega kohanemise ja targa linna lahendusteks, põhikoolihoonete, sotsiaal- ja tervishoiutaristu korrastamiseks, sh uue Tallinna Haigla ehituseks. Valdkondlike tegevuskavade ja meetmete tingimused on ministeeriumides väljatöötamisel ning prognooside kohaselt avanevad esimesed meetmed 2021. aasta lõpus ja 2022. aastal.

Targa linna projektid

2019. aastal loodi Tallinna linna ja Tallinna Tehnikaülikooli koostöös targa linna algatus, mis hõlmab kaht tegevussuunda: targa linna professor (andmepõhised töö- ja elukeskkonna uuringud) ja Euroopa Liidu rahastatud targa linna projektide koosloome. Selle algatuse kaudu on Tallinn kaasatud Euroopa Komisjoni rahastatud (32 miljonit eurot) projekti FinEst Twins, mille raames luuakse Tallinna rahvusvaheline targa linna tippkeskus.

Projekti FinEst Twins raames ja välisrahastuse toel algatati 2021. aastal kolm targa linna katseprojekti liikuvuse, ruumiloome, strateegilise planeerimise ja kliimanetraalsuse valdkonnas ning tihendatakse koostööd Helsingi linna ja TalTechi targa linna professoriga, et toetada teadusmahuka innovatsiooni rakendamist linna arendamisel.

Ringmajandus

Aastatel 2021–2023 osaleb Tallinn OECD linnade ja piirkondade ringmajanduse programmis, et toetada Tallinna arengustrateegia „Tallinn 2035“ eesmärkide elluviimist ning Tallinna üleminekut ringmajandusele. Programmi tulemusena valmib 2022. aastal linna ringmajanduse teekaart koos vajalike mõõdikutega. Sellega võimaldatakse linnal süsteemselt läheneda ringmajandusele üleminekule ning valmistada ette ja ellu viia sellega seotud ELi rahastusega projekte.

Kestliku arengu eesmärkide elluviimine

Tallinn osaleb aastatel 2021–2022 juhtpartnerina URBACTi programmi võrgustikprojekti „Global Goals for Cities“, mille eesmärk on arendada Euroopa linnade suutlikkust ellu viia kestliku arengu eesmärgi (ÜRO Agenda 2030) kohalikul tasandil kogemuste jagamise ja partnerlinnade tegevuskavade väljatöötamise kaudu. Projekti tulemusena on linnal praktilised teadmised ja kogemused kestliku arengu eesmärkidest ning tegevuskava, kuidas neid läbimõeldult ja tõhusalt lõimida arengustrateegia „Tallinn 2035“ rakenduskavasse ja loodavasse seiresüsteemi. Projekti võrgustikku kuulub 19 linna 19-st Euroopa riigist.

Euroopa roheline kokkuleppe (European Green Deal) elluviimine

Euroopa Komisjon töötab aastatel 2021–2022 välja 47 valdkonna algatused Euroopa roheline kokkuleppe elluviimiseks. Tallinna eesmärk on aktiivselt ära kasutada Euroopa Liidu 2021–2027 eelarveperioodi võimalusi 5 prioriteetses rohelepe valdkonnas – s.o kliima, energeetika, liikuvuse, ringmajanduse (sh jäätmekorralduse) ja ehituse valdkonnas.

Oluline on ka välisrahastuse suurem sidumine linna valdkonnaülest arengukavade ja valdkondlike tegevuskavade eesmärkidega. Selleks plaanib linn alata igas tähtsamas valdkonnas vähemalt ühe strateegilise projekti, kasutades muu hulgas teaduse ja innovatsiooni raamprogrammi Euroopa Horisont raames alatatud targa ning jätkusuutliku linna temaatikat hõlmava **Euroopa partnerluse „Driving Urban Transitions“** võimalusi.

Kohalike omavalitsuste tasandi teenuste võrgustiku arendamise meetme raames soovib Tallinn avalike teenuste paremaks osutamiseks jätkata ka järgmiste projektidega: 1) Tallinna linna sotsiaaltransporditeenuse infosüsteem PIT2; 2) Tallinna linna hooldus-, heakorra- ja haljastustööde infosüsteem; 3) Tallinna geomöödistuste infosüsteem ning 4) ligipääsetavuse infosüsteem (LIPS).

Suurt tähelepanu pööratakse jätkuvalt õpetajate ja õpilaste digioskuste arendamisele, sh haridusrobotite, nuti- ja IKT-vahendite ning virtuaal- ja liitreaalsuse kaasamisele igapäevasesse õppetöösse.

Tegevuskulud

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse alusel on Tallinna linnal kui omavalitsusüksusel ülesanne korraldada linnas:

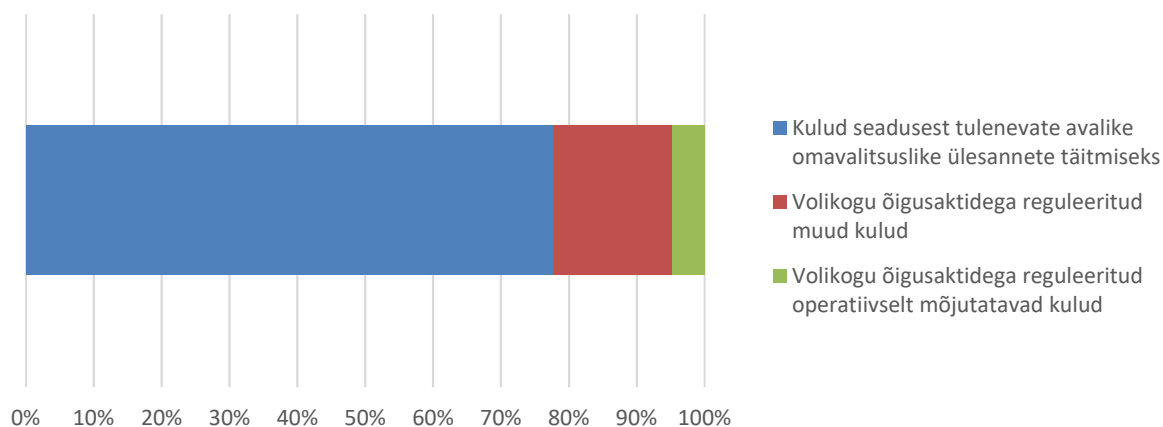
- sotsiaalteenuste osutamist;
- sotsiaaltoetuste ja muu sotsiaalabi andmist;
- eakate hoolekannet;
- kultuuri-, spordi- ja noorsootööd;
- elamu- ja kommunaalmajandust;
- veevarustust ja kanalisatsiooni;
- heakorda ja jäätmehooldust;
- ruumilist planeerimist;
- linnasisest ühistransporti;
- linna teede ja tänavate ehitamist ja korrashoidu.

Lisaks on linnal kohustus korraldada tema omanduses olevate koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hooldekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist. Samuti korraldab linn muid talle seadustega pandud kohaliku elu küsimusi ja lahendab kõiki neid kohaliku elu küsimusi, mis ei ole seadusega antud kellegi teise pädevusse.

Tallinna linna tegevuskuludest moodustavad:

- 78% kulud seadusest tulenevate avalike omavalitsuslike ülesannete täitmiseks;
- 22% linnavolikogu õigusaktidega reguleeritud kulud, mis on seotud ülesannetega, mida linn täidab, tuginedes enesekorraldusõigusele.

Kuna teise rühma kuludest on *ca* 78% seotud õigusaktidest tulenevate ja lepinguliste kohustuste täitmise, asutuste ülalpidamise ja linnale kuuluvate ruumide majandamisega, **moodustavad linna kõikidest tegevuskuludest vaid *ca* 5% kulud, mille suurust ja jaotust on linna juhtkonnal võimalik jooksva eelarveaastal operatiivselt mõjutada.**

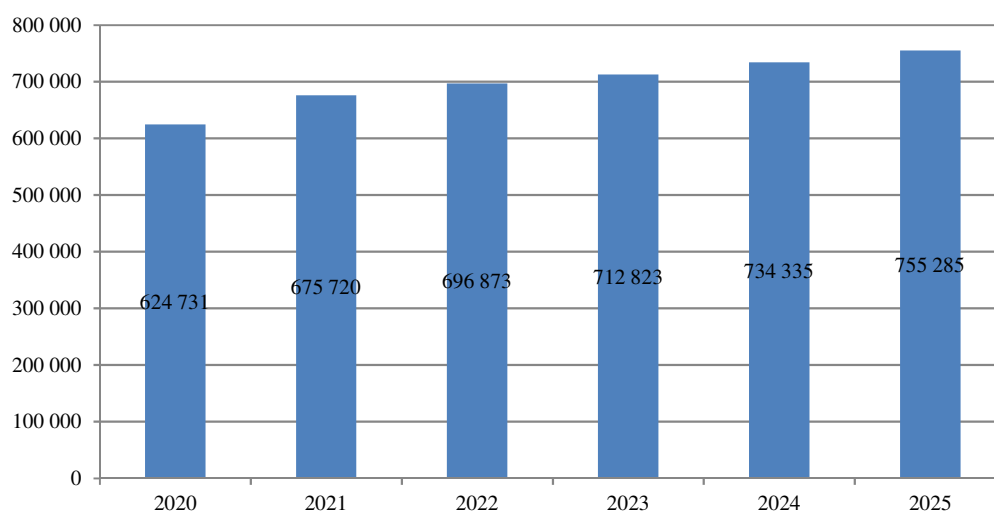

Joonis 8. Kulude jaotus õigusliku aluse järgi

Strateegiaperioodi kulude planeerimisel on lähtutud järgmistest põhimõtetest:

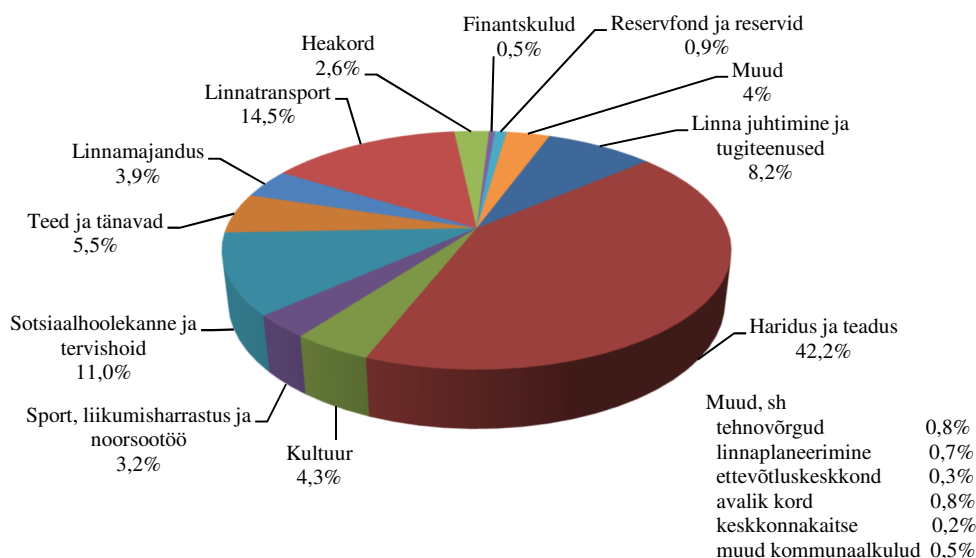
- tagatud peab olema kõikide avalike teenuste osutamine õigusaktides sätestatud ulatuses ja tasemel ning nende katkematu kättesaadavus linnaelanikele;
- põhitegevuse kulude kasvutempo peab olema väiksem põhitegevuse tulude kasvutempost.

Strateegias käsitletaval perioodil on põhitegevuse kulude kasvuks kavandatud 2–3% aastas, mis on igal aastal väiksem kui põhitegevuse tulude kasv.

Joonis 9. Tegevuskulud 2020–2025 tuhandetes eurodes

Tallinna linnaeelarve tegevuskuludest moodustavad suurema osa haridusvaldkonna kulud (42,2%), linnatranspordi kulud (14,5%) ning sotsiaalhoolekande ja tervishoiuvaldkonna kulud (11%).

Joonis 10. Tallinna linna tegevuskulude valdkondlik jaotus

Tabel 6. Tallinna linna tegevuskulud aastatel 2020–2025 tuhandetes eurodes

Valdkond	2020 täitmine	2021 eelarve	2022 prognoos	2023 prognoos	2024 prognoos	2025 prognoos
Haridus	260 664	277 333	282 422	285 049	291 494	298 194
Kultuur	25 135	27 988	29 154	30 066	31 174	32 237
Sport ja liikumisharrastus	17 357	18 245	19 035	19 547	20 209	20 854
Noorsootöö	2 067	2 575	2 677	2 779	2 894	3 002
Sotsiaalhoolekanne	51 154	57 530	59 814	61 926	64 378	66 698
Tervishoid	15 405	14 734	15 479	15 550	15 833	16 157
Linnamajandus	22 195	25 883	27 234	28 237	29 462	30 667
Ettevõtluskeskkond	4 528	2 247	2 338	2 423	2 520	2 612
Linnatransport	86 218	95 330	98 716	102 455	106 703	110 678
Teed ja tänavad	35 561	35 825	37 207	38 758	40 456	42 037
Heakord	17 105	17 256	18 019	18 455	19 046	19 628
Tehnovõrgud	6 570	5 441	5 650	5 889	6 150	6 392
Muud kommunaalkulud	2 863	3 255	3 378	3 518	3 672	3 815
Keskkonnakaitse	698	1 308	1 334	1 360	1 400	1 439
Linnaplaneerimine	4 361	4 314	4 469	4 643	4 839	5 022
Avalik kord	4 401	4 982	5 173	5 392	5 630	5 852
Linna juhtimine	2 184	1 795	1 814	1 841	1 853	1 856
Linna tugiteenused	43 298	51 864	53 393	54 872	56 307	57 580
Valdkonnad kokku	601 763	647 905	667 308	682 758	704 020	724 721
Finantskulud	1 078	3 000	3 000	3 500	3 750	4 000
Reservfondid	1 090	5 565	5 565	5 565	5 565	5 565
Tööjõukulude reserv	0	250	2 000	2 000	2 000	2 000
Tegevuskulud, v.a riigieelarve ja muude eraldiste arvelt	603 932	656 720	677 873	693 823	715 335	736 285
Riigi ja muude institutsioonide toetuste arvelt tehtavad kulud	20 799	19 000	19 000	19 000	19 000	19 000
Kokku kulud	624 731	675 720	696 873	712 823	734 335	755 285

Tallinna linn on oma 266 asutusega⁶ Eesti üks suuremaid organisatsioone. Strateegiaperioodiks nähakse ette vahendid olemasolevate struktuuriüksuste tegevuskuludeks. Strateegiaperioodil püütakse väiksemaid asutusi liita ja asutuste võrgustikku korrastada ning tõhustada, mis võimaldaks kasutada ressursse säästlikumalt ja tagada sihtgruppide vajadustest lähtuvate kvaliteetsete teenuste osutamine. Kuluefektiivsuse tagamiseks tuleb strateegiaperioodil tõhustada linna asutuste tööd ja

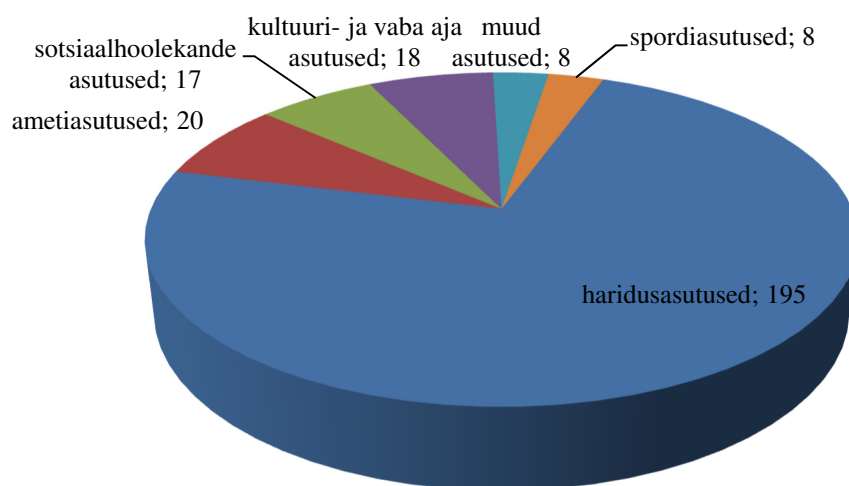
⁶ Andmed seisuga 26.05.2021.

tegevusprotsesse ning koondada ühtekokku dubleerivad tegevused, et kasutada olemasolevaid ressursse otstarbekamalt ja tõhusamalt.

Kuna iga uue asutuse ja struktuuriüksuse tegevus toob kaasa nii tööjõu- kui ka majandamiskulude kasvu, tuleb uute üksuste loomisel põhjalikult analüüsida:

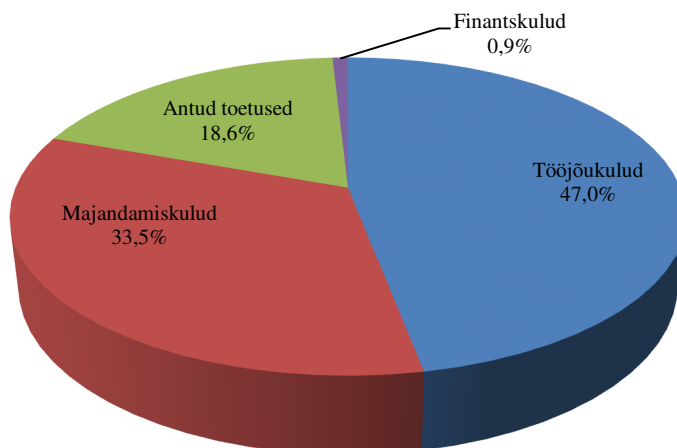
- tegelikku nõudlust asutuse osutatavate teenuste järele;
- asutuse oodatavat tegevustulemit (omatulu-kulu);
- uue asutuse majandustegevuse mõju linna eelarvele (sh lisafinantseeringu vajadus).

Strateegiaperioodil peab linn välja arendama ühtse müügistrateegia ning teenuste arendamise kompetentsikeskuse, milleks saab lähiaastatel strateegiakeskus. Keskuse eesmärgid on muu hulgas linna asutustele teenusstandardite loomine, ühtse hinnapoliitika kujundamine ning linnale kuuluvalt üürikinnisvaralt suurema tootluse tagamine. Teenuste kujundamisel ja osutamisel on eesmärk lähtuda tänapäevastest teenusedisaini põhimõtetest, et teenused oleksid asjakohased, inimesekesksed ja lähtuksid kasutajate vajadustest ning teenuseosutaja seisukohast efektiivsed ja jätkusuutlikud.

Joonis 11. Linna asutuste struktuur 2021. aastal

Ülevaade tegevuskulude majanduslikust sisust on esitatud joonisel 12. Majandusliku sisu järgi moodustavad linna tegevuskuludest tööjõukulud ligi 47%, majandamiskulud 34% ja antavad toetused 19%.

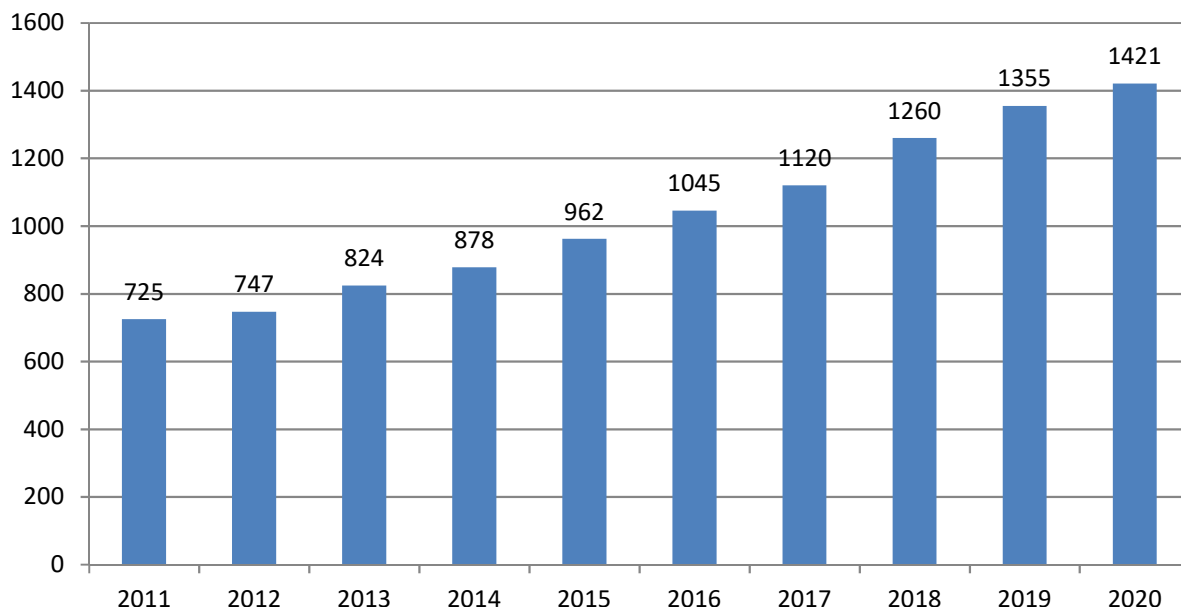

Joonis 12. Tegevuskulude majanduslik sisu

Tööjõukulud

Linna töötajatest 69% töötab haridusvaldkonnas (õpetajad, logopeedid, eripedagoogid jne), 11% tervishoiu- ja sotsiaalse kaitse valdkonnas ning 8% vaba aja ja kultuurivaldkonnas.

Linna palgapoliitika eesmärk on maksta töö väärtusel ning teenistuja panusel põhinevat palka, mis on tööturul konkurentsivõimeline, et tagada kvalifitseeritud ja motiveeritud personali värbamine ning hoidmine.

Joonis 13. Linna asutuste töötajate keskmine töötasu ühes kuus aastatel 2011–2020 eurodes

Rahandusministeeriumi 2021. aasta kevadprognoosis eeldatakse aastatel 2022–2025 Eestis keskmise palga 4,7–5,6% nominaalkasvu, mis mõjutab palgataset ka linna asutustes. Ressursside optimaalsema kasutamise ning konkurentsivõimelise töötasustamise tagamiseks tuleb lähtuda järgnevatest suunistest:

- koostada ühtne personalistrateegia;
- kujundada asutuste erisustest lähtuv tasu- ja motivatsioonisüsteem;
- jätkata tööprotsesside tõhustamist linnas tervikuna, hinnata ametikohtade töö sisu, korrastada linnaorganisatsiooni, lähtudes eesmärgist vältida dubleerivate ülesannete täitmist ning dubleerivaid ja alakoormusega teenistuskohi;
- tagada valdkondlike asutuste palgatõusud eelkõige vastava valdkonna toimemudelite ja protsesside sisemiste optimeerimiste arvelt;
- spetsiifiliste valdkondlike töötajagruppide palgatõusude puhul järgida riigiga sarnaseid põhimõtteid.

Majandamiskulud

Majandamiskulud koosnevad:

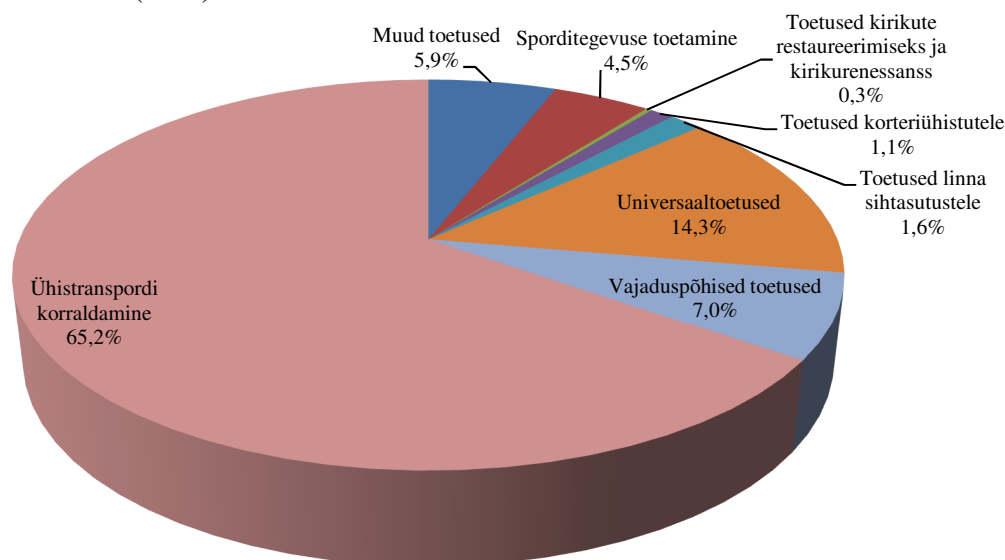
- kinnistute, hoonete, ruumide, rajatiste, sõidukite ja inventari majandamise kuludest;
- administreerimiskuludest;
- koolitus-, õppevahendi-, meditsiini- ja materjalikuludest;
- toitlustus- ja muude teenuste kuludest.

Majandamiskuludest on suurima osakaaluga linna kinnistute, hoonete, ruumide ja rajatiste haldamis- ja majandamiskulud (ca 50%).

Strateegiaperioodi kulude kavandamisel on arvestatud olemasolevate asutuste majandamiskuludega ning kuni 2% tarbijahindade kasvuga aastas.

Antavad toetused

Linna eelarves ette nähtud toetustest on suurima osakaaluga ühistranspordi korraldamise toetused (65%) ja sotsiaaltoetused (21%).

Joonis 14. Tallinna linna toetuste struktuur

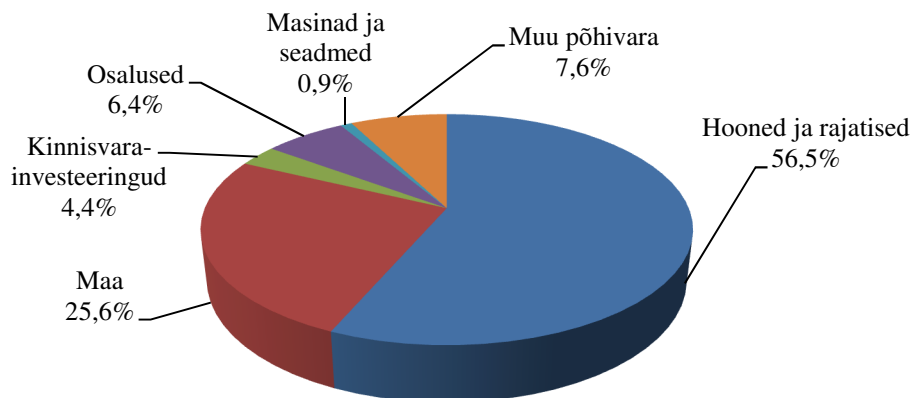
Ühistranspordi korraldamiseks antavad toetused nähakse ette bussi-, trolli- ja trammiliikluse korraldamiseks. 2021. aasta maikuu seisuga töötab tööpäeva tipptundidel Tallinna ühistranspordiliinidel 423 bussi, 48 trammi ja 32 trolli, kokku 503 ühissõidukit. Ühistransporti korraldatakse 73 bussi-, 4 trammi- ja 4 trolliliinil.

2019. aasta detsembris firmaga Solaris Bus & Coach sõlmitud lepingu järgi soetatakse kokku 200 keskkonnasäästlikku gaasibussi. Esimesed 100 gaasibussi tarniti 2020. aastal ja järgmised 100 bussi tarnitakse 2021. aasta esimesel poolel. Välja on kuulutatud hange veel 150 gaasibussi ostmiseks, et jätkata Tallinna ühistranspordi üleminekut keskkonnasäästlikule ühistranspordile. Eesmärk on soetada 2022. aastaks 350 uut gaasibussi.

Tallinna linna sotsiaaltoetuste süsteemis on suur osakaal universaaltoetustel (nt pensionilisa, ranitsatoetus, sünnitoetus), mistõttu on kulude kavandamisel aluseks muutused linna elanikkonna arvus ja struktuuris. Lastele ja peredele määratavate toetuste planeerimisel on lähtutud eeldusest, et strateegiaperioodil jäävad sihtgrupile toetusteks kokku planeeritud vahendid 2021. aasta tasemele. Strateegiaperioodil on kavas analüüsida linna sotsiaaltoetuste ja soodustuste mõjusust ja sihtrühmade vajadusi. Selle alusel tehakse vajaduse korral muudatusi sotsiaaltoetuste ja abimeetmete süsteemis, sh vaadatakse üle universaaltoetuste ja vajaduspõhiste toetuste jaotus ning osakaalud, kujundatakse uusi vajaduspõhiseid toetusmeetmeid ning sidustatakse rohkem toetusi ja muid abimeetmeid.

Investeeringustegevus

Nii Tallinnal kui ka teistel kohaliku omavalitsuse üksustel on seadusjärgsete ülesannete täitmiseks vaja suurel hulgal materiaalsel põhivara (s.o hooned ja rajatised), näiteks lasteaedu, koole, teid ja tänavaid, sotsiaal- ja kultuuriasutusi ning tänavavalgustust. Sellest tuleneb ka vajadus järjepidevalt investeerida linna asutuste tegevuseks vajaliku taristu väärtuse säilitamisse ja parendamisse ning uue taristu ehitamisse.

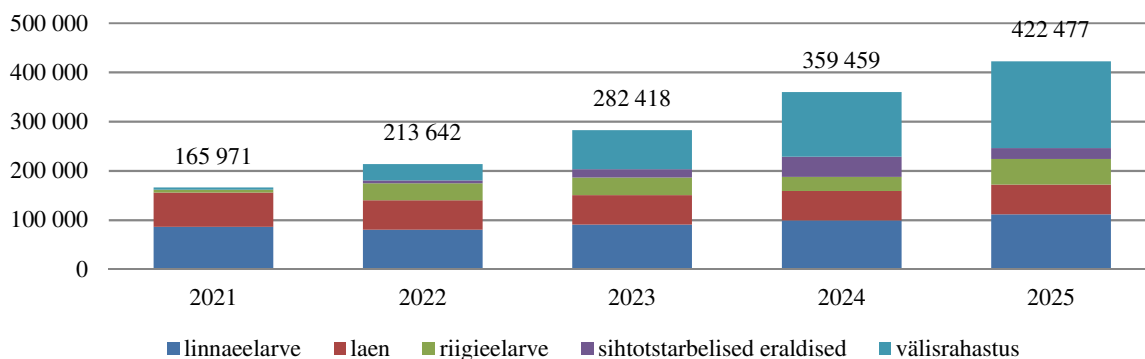
Joonis 15. Tallinna linna põhivara struktuur seisuga 01.01.2021

2021. aasta alguses oli linna põhivara bilansiline maksumus 1 336 miljonit eurot. Linna bilansis on 2021. aasta alguse seisuga 969 hoonet, sh 297 kooli-, lasteaia- jm haridusvaldkonna hoonet, 88 spordi- ja noorsootöövaldkonna hoonet, 45 sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna hoonet, 36 elamut 2 618 eluruumiga jne. Üksik kortereid eraldi majades on 371. Erasektoriga tehtava koostöö raames (PPP-projektid) on linn kasutusele võtnud 19 elamut 1 895 korteriga. 2021. aasta alguses oli linna teede ja tänavate pikkus kokku 1 053 km, sellest linna omanduses 991 km. Kõnniteede pikkus on 1 025 km, sellest linna omanduses 1 013 km. Kergliiklusteid on 300 km (sh sõiduteele joonituid 43 km). Kaldakindlustusrajatisi on kokku 6,2 km, lisaks 17 silda, 18 tunnelit ja 25 viadukti. Tänavavalgustuseks vajalike õhu- ja kaabelliinide kogupikkus on 1 609 km ning tänavavalgusteid on 64 430, neist 14 268 on LED-valgustid.

Seoses ambitsiooniga olla rohepöörde esirinnas, sh kandideerides Euroopa roheliseks pealinnaks 2023. aastal, on oluline rõhk keskkonnasäästlikkuse ja haljastusega seotud investeeringutel eri valdkondades. Märkimisväärselt suurendatakse investeeringuid rattateede parendamisse ja rattateede võrgustiku arendusse, et suurendada rattaga liikumise mugavust ja ohutust, rajatakse ja rekonstrueeritakse rohealasid, ühendades neid terviklikuks võrgustikuks, viiakse ühistranspordi veerem üle alternatiivsetele kütustele ja suurendatakse linna hoonete energiasäästlikkust. Euroopa Liidu rahastuse ja riigieelarve sihtotstarbeliste toetuste arvelt on kavas ka olulised suuremahulised investeeringuprojektid (nt Tallinna Haigla ehitamine, linnahalli rekonstrueerimine, Tallinna Linnateatri arendusprojekt, Ülemiste terminali ja Vanasadama vahelise trammitee ehitamine).

Arvestades linna suurt põhivarade olemist, on ka linna aastane amortisatsioonikulu arvestatava suurusega (2020. aastal kokku 43,6 miljonit eurot). Selleks, et jätkuvalt tagada linnale vajalike investeeringute elluviimine, kavandatakse eelarvestrateegiaga hõlmataval perioodil kaasata investeeringute rahastamisse lisaks välis- ja riigirahastusele võõrvahendeid.

Alljärgnevalt on esitatud linna investeerimisprojektide ja sihtfinantseeringu maht finantseerimisallikate kaupa.

Joonis 16. Investeerimisprojektide ja sihtfinantseerimise maht aastatel 2021–2025 tuhandetes eurodes

Tabel 7. Linna investeerimistegevus allikate kaupa aastatel 2021–2025 tuhandetes eurodes

Investeerimistegevuse allikas	2021	2022	2023	2024	2025
Linnaeelarve	85 930	80 196	90 653	99 039	111 816
Laen	70 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Riigieelarve	5 360	34 353	35 332	28 301	52 191
Sihtotstarbelised eraldised	0	5 680	17 320	41 040	22 320
Välisrahastus	4 681	33 413	79 112	131 080	176 150
Kokku	165 971	213 642	282 418	359 459	422 477

Strateegiaga hõlmatud perioodil panustab linn jätkuvalt olemasoleva taristu arendamisse ja korrastamisse ning ka uusehitiste rajamisse, et laiendada avalikke teenuseid ja parendada nende kvaliteeti. Analüüsida tuleb olemasolevate linna asutuste ja nende filiaalide võrgustikku ning saavutada linnavara optimaalsem kasutus. Enne uute ehitiste rajamist avalike teenuste osutamiseks on vaja teha turu-uuring koos nõudluse analüüsiga, arvestades erasektori plaanidega samas valdkonnas sarnaste teenuste arendamisel. Vajaduse korral tuleb leida võimalusi osutada elanikkonnale teenuseid koostöös erasektoriga (hoonestusõiguse seadmine jms). Enam tähelepanu tuleb pöörata olemasolevate hoonete paremale ruumikasutusele, linnavara tõhusamale haldamisele ja majandamisele ning ehitiste ja rajatiste projekteerimise, ehitushangete ja omanikujärelevalve koordineeritusele, sealhulgas uuenduslike hankeprotsesside, nagu alliansshangete kasutuselevõtule. Seejuures tuleb arvestada, et hoonete energiasääst on säästva liikuvuse kõrval olulisim kliimaeesmärkide saavutamise vahend. See tähendab, et uued hooned tuleb ehitada parimaid energia- ja ressursisäästu põhimõtteid arvestades ning jätkata tuleb olemasoleva hoonefondi rekonstrueerimist. Hoonestu tõhusamale ehitusele ja haldusele aitab kaasa ka ehitise infomodelite (BIM, ingl *building information modeling*) laialdasem kasutuselevõtt.

Strateegiaga hõlmatud perioodil jätkub investeerimistegevus kõikides linna tegevusvaldkondades.

Tabel 8. Investeeringute jaotus valdkonniti tuhandetes eurodes

Valdkond	2020 tegelik	2021 eelarve	2022 prognoos	2023 prognoos	2024 prognoos	2025 prognoos
Valdkonnad kokku	94 897	165 971	213 642	282 418	359 459	422 477
Haridus	30 307	48 418	44 913	56 650	58 240	59 225
Kultuur	12 065	16 810	20 350	11 762	5 000	6 500
Sport ja vaba aeg	1 018	5 848	6 000	6 000	5 000	3 500
Sotsiaaltoetused ja tervishoid	6 587	11 410	14 820	59 780	129 630	248 270
Linnamajandus	7 918	4 170	40 000	46 516	44 360	23 240
Linnatransport	1 041	3 657	21 204	21 500	27 500	1 000
Teed ja tänavad	30 118	53 966	50 784	63 009	70 539	65 022
Heakord	4 044	17 081	10 771	11 740	12 450	3 750
Tehnovõrgud	403	1 800	3 600	4 300	5 400	5 500
Keskkonnakaitse	454	90	160	120	100	100
Linnaplaneerimine	227	0	60	60	60	60
Linna tugiteenused	715	422	180	180	380	5 510
Kaasav eelarve	0	800	800	800	800	800
Muud*	0	1 500	0	0	0	0

*COVID-19 leviku tõttu kehtestatud eriolukorras kohaliku omavalitsuse üksustele investeeringuteks, lammutamise ja remonttöödega seotud tegevusteks eraldatud toetuse arvelt tehtavate investeeringute lisafinantseering.

Järgnevatel aastatel kavandavad suuremad investeerimisobjektid on valdkondade kaupa alljärgnevad.

Haridusvaldkonnas jätkub koolivõrgu korrastamine ja selle raames koolihoonete tervikrenoveerimine. Lasteaedade korrastamisel lähtutakse eesmärgist viia kõik Tallinna lasteaiad vastavusse uute kehtima hakkavate nõuetega, tagades igal aastal vähemalt 4–5 lasteaiatervikrenoveerimise.

Kultuurivaldkonnas jätkub Tallinna Linnateatri, Tallinna Botaanikaia, Tallinna Linnamuuseumi ja Tallinna Loomaia arendamine ning linna kultuurivaldkonna asutuste hoonete korrastamine.

Spordivaldkonnas jätkub 1996. aastal avatud Tallinna Spordihalli kergejõustikuhalli tervikrenoveerimine ja Kadrioru staadioni peaväljaku renoveerimine. Laiendatakse linna terviseradu ja hooldatakse olemasolevaid. Alustatakse Lasnamäe Spordikompleksi (Tallinna Pae Gümnaasium) spordihoone ja Vana-Mustamäe hüppetorni olmehoone ehitusega ning Sõle spordikeskuse juurdeehitusega.

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu valdkonnas kavandatakse uue Tallinna Haigla ehitust. Haigla projekti elluviimine sõltub Euroopa Liidu ja riigi poolsest finantseerimisest. Valmivad Iru Hooldekodu kompleksi uus õenduskodu korpus, samuti Lasnamäe Sotsiaalkeskuse uus hoone, lisaks lõpetatakse Tallinna Vaimse Tervise Keskuse (Mai tn 23), Käo Tugikeskuse lastekeskuse (Käo tn 53) ning Tallinna Lastekodu imikute ja erivajadustega laste maja (Sõpruse pst 248) renoveerimine. Alustatakse Tallinna Tugikeskuse Juks vana korpuse remondi ja uue korpuse ehitust, Tallinna Perekeskuse (Asula tn 11) hoone renoveerimist ning uue sotsiaalmajutusüksuse rajamist aadressile Punane tn 48a. Lähiaastatel on kavas ka Tallinna Vaimse Tervise Keskuse Hooldekodu tee 2/2 hoone renoveerimine ja Pae tn 19/1 uue hoone ehitus ning Tallinna Laste Turvakeskusele Rivi tn 3 kinnistule kahe uue hoone ehitamine, samuti kaalutakse Käo Tugikeskusele Võidujooksu tn 18 uue hoone ehitamist.

Linnamajanduse, linna tugiteenuste ja linnaplaneerimise valdkonnas jätkatakse Tallinna linnahalli projekti elluviimise ettevalmistamist. Endise Mustamäe linnaosa valitsuse hoone (Tammsaare tee 135) asemele on kavas ehitada sotsiaalmaja, samuti ehitatakse kaks sotsiaalmaja Vasara tänavale. Valmib Lasnamäe põlvkondade maja aadressil Punane tn 17. Alustatakse ühiselamu tüüpi hoonete suuremahulise renoveerimise ettevalmistust. Renoveerimist vajavad Katleri tn 6, Muhi tn 9, Paasiku tn 7 ja Kivila tn 3a ühiselamu tüüpi hooned.

Linnatranspordi valdkonnas on eelarvestrateegia perioodil kavas investeerida peamiselt ühistranspordi kasutusmugavuse ja keskkonnasäästlikkuse parendamisse. Saastekvootide meetme toel planeeritakse uuendada ühistranspordi veeremit, soetades uusi tramme. Linna poolt Tallinna Linnatranspordi Aktsiaseltsile antava finantseerimise toel viiakse lõpule üleminek gaasibussidele, investeerides nii vajalikku taristusse kui ka veeremisse.

Heakorra ja keskkonnakaitse valdkonnas jätkub rohelise pealinna programmi raames linna rohevõrgustiku arendamine, linna parkide, randade ja haljasalade korrastamine, mänguväljakute rajamine ja uuendamine, ringmajanduskeskuste rajamine, uue tänavainventari ja välitualettide paigaldamine. Rekonstrueerimistööd on muu hulgas kavas paljudes linna parkides. Uute mänguväljakute rajamisel ning olemasolevate korrastamisel rajatakse senisest enam erivajadustega lastele sobivaid atraktsioone. Planeeritud on ka investeringuid Tallinna kalmistute taristu rajamisse ja korrastamisse. Jätkatakse ka ringmajanduskeskuste projekteerimist ja ehitamist.

Teede ja tänavate valdkonnas on tähtsamate objektide hulgas Peterburi tee ning Liivalaia, Suur-Ameerika ja Endla tänav (lõigus Suur-Ameerika – Luise tn ristmikust Taksopargi ristmikuni), Jõe ja Pronksi tänav, Rannamõisa tee (lõigus Lõuka tn – Tiskre oja sild) ning Paldiski maantee (lõigus Haabersti ristmik – Tähetorni tn) rekonstrueerimine. Samuti on kavas Suur-Sõjamäe tänav (lõigus Kesk-Sõjamäe tn – J. Smuuli tee) rekonstrueerimine, Tervise tänav läbimurde rajamine ja Mustakivi tee läbimurdega alustamine. Välisrahastuse toel alustatakse Ülemiste terminali ja Vanasadama vahelise trammitee rajamist. Senisest enam suunatakse nii linna vahendeid kui ka välisrahastust Tallinna rattastrateegia elluviimisse, mille käigus rajatakse linnaosi või asumeid ühendavaid kergliiklusteid, sh Lasnamäe rattatee ühendus kesklinnaga (I ja II etapp) ning Nõmme ja Kesklinna ühendav rattatee, aga samuti rattateede kogum, millega rajatakse ühendused linnakeskuse ning Kristiine ja Põhja-Tallinna vahel (sh Putukaväli). Ühtlasi rekonstrueeritakse Vana-Kalamaja tänav, mille oluline osa on kergliiklustee. Kergliikluse ohutumaks muutmiseks on strateegiaperioodil kavas alustada raudteealuste käigutunnelite rajamisega Endla tänavale, Paldiski maanteele ning Pääsküla ja Laagri raudteejaama. Kavas on edendada tänavavalgustuses säästlike ja tarkade valgustuslahenduste rakendamist ning välisrahastuse toel ellu viia põhitänavate välisvalgustuse rekonstrueerimise II etapp, samuti suunata senisest enam vahendeid parkide ja lasteaedade välisvalgustuse parendamisse. Kavandatakse investeringuid liikluskorraldusse ning välisrahastuse toel ühistransporditaristu, sh võimalike uute trammiteede rajamist.

Alljärgnevas tabelis on esitatud detailsem ülevaade linna arengustrateegia eesmärkide täitmiseks kavandavatest investeringutest, mille tegemine sõltub aastate lõikes linna tegelikust

finantspositsioonist, sh maksulaekumistest, välisrahastuse ja võõrvahendite kaasamisest ning riigi toetusest kavandatavatele suurprojektidele.

Tabel 9. Ülevaade arengustrateegia „Tallinn 2035“ eesmärkide täitmiseks kavandatavatest investeeringutest

Objektid ja projektid valdkondade kaupa
Haridus
Munitsipaalkoolid: Jakob Westholmi Gümnaasiumi juurdeehitus; Tallinna Reaalkooli juurdeehitus; Tallinna Nõmme Gümnaasiumi põhikoolihoone (Raudtee tn 55) tervikrenoveerimine ja sisustuse ost; Tallinna Kivimäe Põhikooli ajaloolise hoone renoveerimine ning uute hoonete ehitus; Tallinna Kunstikooli renoveerimine (Kevade tn 4); Tallinna Nõmme Põhikooli (Raudtee tn 68) renoveerimine; Tallinna Kunstigümnaasiumi juurdeehitus
Koolieelsed lasteasutused: Tallinna Rõõmupesa Lasteaed; Tallinna Vindi Lasteaed; Merivälja Lasteaed; Tallinna Asunduse Lasteaed; Lasteaed Kelluke; Lasteaed Maasikas; Tallinna Lasteaed Kikas; Tallinna Loitsu Lasteaed; Tallinna Magdaleena Lasteaed; Tallinna Männiku Lasteaed; Tallinna Meelespea Lasteaed; Tallinna Kristiine Lasteaed; Tallinna Liikuri Lasteaed; Lasteaed Päikene; Tallinna Lasteaed Pallipõnn; Tallinna Ümera Lasteaed; Tallinna Lasteaed Männimudila; Tallinna Päevalille Lasteaed; Tallinna Lasteaed Karikakar; Tallinna Lepatriinu Lasteaed; Lasteaed Pääsupesa; Tallinna Linnamäe Lasteaed; Tallinna Läänemere Lasteaed; Tallinna Sõbrakese Lasteaed; Tallinna Raku Lasteaed; Päikesejänku Lasteaed.
Huvikoolid: Mustamäe Laste Loomingu Maja; Tallinna Huvikeskuse „Kullo“ uus hoone
Kultuur ja muinsuskaitse
Tallinna Linnateater: vanalinna hoonete arendusprojekt, sh suur saal
Tallinna Loomaaed: tiigriorg, kiskjate hoone, antiloobimaja, lõvi ekspositsioon; vooluvee-elustiku ekspositsiooni projekteerimine ja ehitus; ekspositsioonide vastavusse viimine EAZA nõuetega; töötajate olmehoone ehitus; keskse perepuhkeala arendamine; Ehitajate tee parkla laiendamine; uus laohoone; söödaköök; troopikamaja kommunikatsioonide renoveerimine
Tallinna Botaanikaad: külaliste parkla laiendamine; väliõppeklassi väljaehitamine; veesüsteemi rekonstrueerimine; väliekspositsiooni rekonstrueerimine (alpinaarium, rosaarium, salikaarium); kompostimisväljaku rajamine; administratiivhoone korrastamine, sh talveaia külastuskeskuseks kohandamine; ekspositsioonikasvuhoonete tehnilise ekspertiisi koostamine, projekteerimine ja rekonstrueerimine
Tallinna Keskraamatukogu: teavikute soetamine; RFID-süsteemile üleminek
Vene Kultuurikeskus: ruumide renoveerimine; lavatehnika jm
Tallinna Filharmoonia: pillifondi täiendamine; Mustpeade maja investeeringud
Linnamuuseum: Tallinna Linnamuuseumi Vene tn 17 hoone remonttööd ja ekspositsiooni uuendamine; Tallinna Kirjanduskeskuse Tammsaare muuseumi ja Vilde muuseumi renoveerimine; raevanglas asuva Fotomuuseumi (Raekoja tn 4/6) renoveerimine ja püsiekspositsiooni uuendamine; lastemuuseumi Miiamilla (Koidula tn 21c) fassaadi remont ja ekspositsiooni uuendamine; Peeter I majamuuseumi hoone konserveerimine ja ekspositsiooni uuendamine; Peeter I majamuuseumi Katariina aia arendamine; Kiek in de Köki kindlustustemuuseumi kliimavitriin; Tallinna Linnamuuseumi Vene muuseumi (Pikk tn 29) renoveerimine; avatud hoidla
Mälestusmärgid ja memoriaalid: Maarjamäe memoriaali korrastamine; M. Gandhi, G. Otsa, K. Pätsi, J. Krossi ja S. Dovlatovi mälestusmärkide rajamine
Vaba aja keskused: Kose Vaba Aja Keskuse uue hoone ehitamine; Meriväljale vaba aja keskuse ehitamine
Sport ja liikumisharrastus
Kadrioru Staadion: staadionikompleksi renoveerimine ja juurdeehitus
Tallinna Spordihall: Herne tänava spordihalli tervikrenoveerimine
Kristiine Sport: Sõle Spordikeskuse laiendamine; Kristiine Spordihalli juurdeehitus ja fassaadi soojustamine
Pirita Spordikeskus: velodroomi rekonstrueerimise projekt
Nõmme Spordikeskus: Vana-Mustamäe hüppetorni olmehoone ehitus; suusa- ja terviseradade 5 km suusaringi renoveerimine
Lasnamäe spordikeskus / Tallinna Pae Gümnaasiumi spordihoone
Elamusspordikeskuse ja siserulapargi rajamine Lasnamäele
Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid
Tallinna Haigla: projekteerimine ja ehitus
Sotsiaalmajutusüksused: Punane tn 48a hoone rajamine ja soetused
Tallinna Laste Turvakeskus: Rivi tn 3 kinnistule 2 hoone ehitus

Objektid ja projektid valdkondade kaupa
Tallinna Vaimse Tervise Keskus: Pae tn 19/1 uus hoone; Hooldekodu tee 2/2 hoone ja Mai tn 23 hoone renoveerimine
Tugikeskus Käo: Käo tn 53 lastekeskuse hoone rekonstrueerimine; Võidujooksu tn 18 (Pae keskus) uus hoone
Lasnamäe Sotsiaalkeskus: uue hoone ehitus
Iru Hooldekodu: õenduskodu projekteerimine ja ehitamine
Tallinna Lastekodu: imikute ja erivajadustega laste maja rekonstrueerimine (Sõpruse pst 248)
Tallinna Tugikeskus Juks: vana korpuse remont ja uus korpus
Tallinna Perekeskus: Asula tn 11 hoone renoveerimine
Linna asutuste ligipääsetavuse parendamine
Linnamajandus
Elamuehitus: sotsiaalelamu Tammsaare tee 135 projekteerimine, ehitamine ja sisustamine; kahe sotsiaalmaja ehitamine (Vasara tn); ühiselamu tüüpi hoonete renoveerimine, sh Katleri tn 6, Muhu tn 9, Paasiku tn 7, Kivila tn 3a
Muud linnavara arendamise projektid: Lasnamäe põlvkondade maja (Punane tn 17) rajamine; Varraku tn 14b parkimismaja ehitus; linna turgude arendamine; Tallinna linnahalli rekonstrueerimise projekt
Tallinna kinnisvararegistri arendamine
Linna haldushooned: Tallinna Linnavolikogu hoone remonttööd ja soetused; Haabersti Linnaosa Valitsuse uue haldushoone projekteerimine; linna uue haldushoone projekteerimine, ehitamine ja sisustamine
Linnatransport
Ühistranspordi arendamine: trammitaristu rajamine; busside seisuplatside projekteerimine ja ehitus; Tallinna ringraudtee projekteerimise kaasrahastamine; uute trammide soetamine
Teed ja tänavad
Teede kapitaalremont ja rekonstrueerimine: Peterburi tee; Liivalaia tänav; Suur-Ameerika ja Endla tänav (lõigus Suur-Ameerika – Luise tn ristmikust kuni Taksopargi ristmikuni); Jõe ja Pronksi tänav; Ülemiste terminali ja Vanasadama vaheline trammitee; Rannamõisa tee (Lõuka tn – Tiskre oja sild) II etapp; Suur-Sõjamäe tänav (Kesk-Sõjamäe tn – J. Smuuli tee); Paldiski maantee (Haabersti ristmik – Tähetorni tn); Tervise tänav läbimurre; Pirita tee kaldakindlustuse rekonstrueerimine; Nõmme ristmik; Mustakivi tee läbimurre; sildade ja viaduktide rekonstrueerimine; kvartalisest teede ja kõnniteede korrastamine ja ehitus
Rattastrateegia elluviimine: Lasnamäe rattatee ühendus kesklinnaga (I ja II etapp); Paevälja klindi kergliiklustee; Vana-Kalamaja tänav rekonstrueerimine; Vabaduse väljakut ja Toompuiesteed ühendav rattatee; Endla tänav rattatee (Toompuiestee – Mustamäe tee); Luise tänav rattatee (Toompuiestee – Tehnika tn); Tehnika tänav rattatee ühendus Telliskivi loomelinnakuga; Kopli tänav rattatee (Kesk-Kalamaja tn – Erika tn); Paldiski maantee (Sõle tn – Toompuiestee) ja Telliskivi tänav jalg- ja rattatee; Põhja-Tallinna ja linnakeskuse vaheline jalg- ja rattatee ühendus (Putukaväli); Nõmme ja Kesklinna ühendav rattatee; raudteelused käigutunnelid (Endla tn, Paldiski mnt, Pääsküla raudteejaam, Laagri raudteejaam)
Tänavavalgustuse ehitamine ja renoveerimine: tänavavalgustuse (sh pargid ja lasteaedade territooriumid) ehitamine ja renoveerimine; programm „Turvaline ülekäigurada“; põhitänavate välisvalgustuse rekonstrueerimise II etapp, sh LED-valgustite paigaldamine
Liikluskorraldusvahendid: elektrooniliste liikluskäikide, foorikontrollerite, fooripeade, liiklusjärelvalveseadmete ja nende kandurite uuendamine ning fooriobjektide rajamine
Tehnovõrgud
Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ehitus: endiste peremehetute torustike rekonstrueerimine; ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvoolseks viimine; kanaliseerimiskava II etapp
Heakord
Pargid, rohealad ja linnaruum: Kadrioru pargi alumine aed ja majandushoone (L. Koidula tn 34a) projekteerimine, ehitamine, sisustamine; Löwenruh' pargi rekonstrueerimine; Männipargi korrastamine; Poolamäe-Tiigiveski pargiansambli rekonstrueerimine; Pae pargi korrastamine; Rannavärava haljak; Tornide väljak; Lindamägi; Hirvepark; Toompark; linnamööbli (prügikastid, pingid jm) ja välikäimlate soetus ning paigaldamine
Linna kalmistud: kalmistute piirete rajamine ja korrastamine; Liiva kalmistu piirdeaia korrastamine, uue halduskeskuse ideekonkurss ja projekteerimine ning uue keskte rajamine Viljandi maanteelt; Rahumäe kalmistu piirdeaia rekonstrueerimine ja teenindushoone projekteerimine ja ehitamine; Siselinna kalmistu piirdeaia rekonstrueerimine ja kolumbaariumi ehitamine
Ringmajanduskeskused: uute ringmajanduskeskuste rajamine (Punane tn); suletud ohtlike jäätmete kogumispunktide asendamiseks mobiilse kogumispunkti soetamine
Mänguväljakud ja treeninguelemendid: Kesklinnas 4 mänguväljaku rekonstrueerimine; Õismäe tee 22a peremänguväljaku rekonstrueerimine; Mooni tn 30d (Cederhelmi park) mänguväljaku rekonstrueerimine; Hirvepargi mänguväljaku rekonstrueerimine

Objektid ja projektid valdkondade kaupa
Koorte jalutus- ja treeninguväljakud: Pelguranna asumisse uue haljasala ehitus (koorte jalutusväljak, koorte ujutuskohat ja laste mänguväljakud); Ehitajate tee 152 koorte jalutusväljaku ehitus
Keskkonnakaitse
Välisrahastusega projektid: Rohelinnad – GoGreenRoutes; projekt „CoastNet LIFE – rannikuelupaikade taastamine“
Aegna loodusmaja: uus nullenergiahoone (projekteerimine, ehitamine ja sisustamine)
Linnaplaneerimine
Geinfosüsteemide arendamine ja soetused

(allkirjastatud digitaalselt)